

Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció (4064-12-ENVI EU Pilot eljárásban)

az erdőgazdálkodásra vonatkozóan a 103.340/30/2006. számon jóváhagyott erdőtervben megállapított előírásoknak az ÉSZAKERDŐ Zrt. Lillafüredi Erdészeti Igazgatóság területén található Bükk-hegység és peremterületei (HUBN10003), valamint Bükk-fennsík és a Lök-völgy (HUBN20001) Natura 2000 területre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről.

1. Azonosító adatok

A tervet készítő szervezet, címe, vezető tervező neve, elérhetősége:

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
(3526 Miskolc, Blaskovics utca 24.), Bényei Sándor osztályvezető (+36-30-383-4964)

Az adatokat szolgáltató szervezet, címe, kapcsolattartó neve, elérhetősége:

Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 3304 Eger, Sánc u. 6. (továbbiakban: BNPI)
Schmotzer András (+36-30-349-5701)

2. Az érintett Natura 2000 terület

2.1. Az erdőtervezési körzetben található, vizsgált Natura 2000 területek:

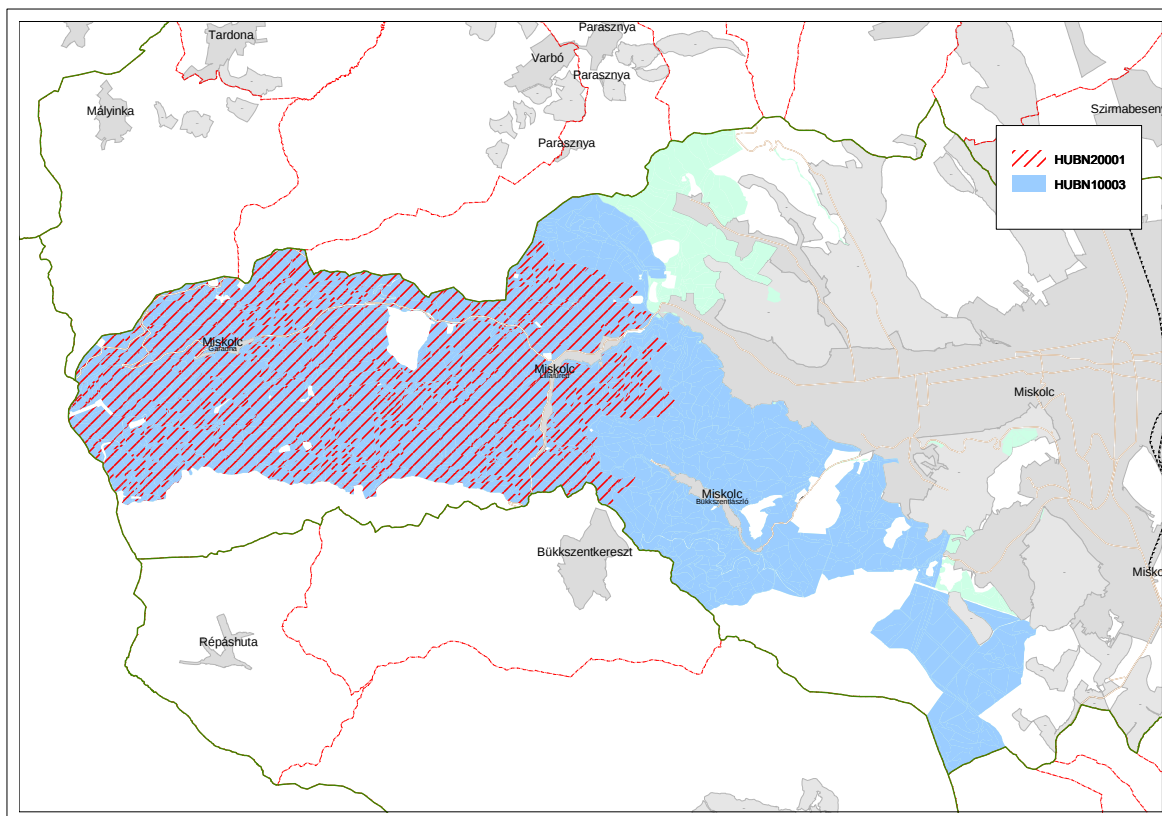
kódja	Natura 2000 terület neve	státusza	érintett terület (ha)	érintett NPI ¹
HUBN10003	Bükk-hegység és peremterületei	KMT	8.264,30	Bükk NPI
HUBN20001	Bükk-fennsík és a Lök-völgy	KJTM	5.006,77	Bükk NPI

KMT: különleges madárvédelmi terület; érintett terület az Országos Erdőállomány Adattár (továbbiakban: Adattár) alapján

KJTM: különleges jelentőségű természetmegőrzési terület, mely teljes átfedésben van az előbbi site-tal; érintett terület az Adattár alapján

Natura 2000 terület neve	site területe			site erdőtervezési körzetbe eső területe				
	teljes (ha)	ebből erdő		teljes (ha)	ebből			
		(ha)	%		erdőrészlet (ha)	%	egyéb részlet (ha)	%
Bükk-hegység és peremterületei (HUBN10003)	66207,67	58936,13	89,0	8264,30	7721,99	93,4	542,31	6,6
Bükk-fennsík és a Lök-völgy (HUBN20001)	14382,60	13631,90	93,8	5006,77	4638,56	92,6	368,21	7,4

¹ A 275/2004. Korm. rendelet mellékleteiben rögzített működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság.

1. térkép: A vizsgálati terület (kék és sraffozott) Natura 2000 érintettsége

2.2. Natura 2000 hálózatba sorolt erdő területe (a vizsgált körzetben) összesen:

Körzet teljes területe (ha)	Natura 2000 erdő, két site területe (ha)	Arány (%)
8.984,69	8.264,30	92,1

A vizsgálati terület a HUBN10003 site teljes területének 12,5%-át, erdeinek 13,1%-át, a HUBN20001 site teljes területének 34,8%-át, erdeinek 34,0%-át érinti.

A továbbiakban erdőtervezési körzet alatt a cím szerinti vizsgálati területet kell érteni.

2.3. A közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusoknak, illetve jelölő fajoknak Natura 2000 területenként történő felsorolása a BNPI adatszolgáltatása és a SDF alapján

Az alábbi táblázatok az SDF Natura 2000 kijelöléskor érvényes (normál betűtípus), a 2011-es frissítés (**kiemelt betűtípus**) és a 2012-ben tervezett (*dőlt betűtípus*), de az Európai Környezetvédelmi Ügynökség honlapján még meg nem jelenő frissítésének adatai szerint készültek.

Bükk-hegység és peremterületei (HUBN10003), valamint Bükk-fennsík és a Lök-völgy (HUBN20001) Natura 2000 erdőterületeken az erdészeti hatóság rendelkezésére álló adatok szerint a kijelölés alapjául szolgáló erdei élőhelytípusok és az erdei élőhelyekhez kötődő fajok jegyzéke:

2.3.1. Jelölő élőhelytípusok jegyzéke

- HUBN20001 Bükk-fennsík és a Lök-völgy

EU kód	Megnevezése	Természetvédelmi helyzete (NPI adatszolgáltatás EI kiegészítés)		Erdőgazdálkodás általi érintettség
40A0	* Szubkontinentális peripannon cserjések	borítás (%)	0,2	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
6110	* Mészkedvelő vagy bazofil varjúhájas gyepek (Alyso-Sedion albi)	borítás (%)	0,0001	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
6190	Pannon sziklagyepek (Stipo-Festucetalia pallentis)	borítás (%)	1	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
6230	* Fajgazdag Nardus-gyepek szilikátos alapkőzetű hegyvidéki területeken és kontinentális európai területek domb- és hegyvidékei	borítás (%)	0,1	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
6240	<i>Szubpannon sztyeppék</i>	borítás (%)	n.a.	Érintett
		megőrzöttség	n.a.	
		ált.értékelés	n.a.	
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	borítás (%)	0,1	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	borítás (%)	n.a.	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	n.a.	
		ált.értékelés	n.a.	
6510	<i>Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)</i>	borítás (%)	n.a.	Érintett
		megőrzöttség	n.a.	
		ált.értékelés	n.a.	
6520	Hegyi kaszálórétek	borítás (%)	5	Eldöntendő. Kímélete szükséges a közelítés, készletezés során.
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
7220	*Mésztufás források (Cratoneurion)	borítás (%)	0,01	Eldöntendő. Kímélete szükséges a közelítés, készletezés során.
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	borítás (%)	0,01	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	

EU kód	Megnevezése	Természetvédelmi helyzete (NPI adatszolgáltatás EI kiegészítés)		Erdőgazdálko- dás általi érintettség
8150	<i>Közép-európai hegyvidéki szilikátos sziklatörmelék-lejtők</i>	borítás (%)	n.a.	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	n.a.	
		ált.értékelés	n.a.	
8160	* Közép-Európa domb- és hegyvidéki mészkő-törmelék-lejtői	borítás (%)	0,5	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	C	
		ált.értékelés	B	
8210	Mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel	borítás (%)	0,1	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
8310	Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok	borítás (%)	0,1	Eldöntendő. Kímélete szük- séges a fakitermelés, közelítés során.
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
9110	Mészkerülő bükkösök	borítás (%)	0,7	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
9130	Szubmontán és montán bükkösök (Asperulo-Fagetum)	borítás (%)	60	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
9150	A Cephalanthero-Fagion közép-európai sziklai bükkösei mészkövön	borítás (%)	1,2	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
9180	* Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdői	borítás (%)	3	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
91E0	* Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	borítás (%)	0,3	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	
91G0	* Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betulusszal	borítás (%)	8,1	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	C	
91H0	* Pannon molyhos tölgyesek Quercus pubescensszel	borítás (%)	1	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	

EU kód	Megnevezése	Természetvédelmi helyzete (NPI adatszolgáltatás EI kiegészítés)		Erdőgazdálkodás általi érintettség
91I0	* Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>)	borítás (%)	n.a.	Nem érintett Nincs tervezett erdő a területen
		megőrzöttség	n.a.	
		ált.értékelés	n.a.	
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	borítás (%)	8,7	Érintett
		megőrzöttség	B	
		ált.értékelés	B	

A jelölő élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére vonatkozó kódok jelentése:

Megőrzöttség	A	kiváló
	B	jó
	C	átlagos
Általános értékelés	A	kiváló
	B	jó
	C	átlagos

A kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok *-al jelezve.

2.3.2. Jelölő fajok jegyzéke

- HUBN10003 Bükk hegység és peremterületei

Magyar név	Tudományos név	Természetvédelmi helyzete		Erdőgazdálkodás általi érintettség
jégmadár	Alcedo atthis	állomány nagyság	C	Nem érintett. A vizsgált területen nincs aktuális fészkelési adat.
		ált.értékelés	B	
parlagi sas	Aquila heliaca	állomány nagyság	B	Nem érintett. A vizsgált területen nincs aktuális fészkelési adat
		ált.értékelés	B	
békászó sas	Aquila pomarina	állomány nagyság	A	Érintett
		ált.értékelés	B	
császármadár	Bonasa bonasia	állomány nagyság	A	Nem érintett. A vizsgált területen nincs aktuális fészkelési adat
		ált.értékelés	C	
uhu	Bubo bubo	állomány nagyság	A	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált.értékelés	B	
európai lappantyú	Caprimulgus europaeus	állomány nagyság	B	Érintett.
		ált.értékelés	B	
fehér gólya	Ciconia ciconia	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált.értékelés	B	
Fekete gólya	Ciconia nigra	állomány nagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	

Magyar név	Tudományos név	Természetvédelmi helyzete		Erdőgazdálkodás általi érintettség
kígyászölyv	Circaetus gallicus	állomány nagyság	A	Érintett
		ált. értékelés	B	
kék galamb	Columba oenas	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
haris	Crex crex	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált. értékelés	B	
fehérhátú fakopáncs	Dendrocopos leucotos	állomány nagyság	A	Érintett
		ált. értékelés	B	
közép fakopáncs	Dendrocopos medius	állomány nagyság	A	Érintett
		ált. értékelés	B	
balkáni fakopáncs	Dendrocopos syriacus	állomány nagyság	C	Érintett.
		ált. értékelés	B	
fekete harkály	Dryocopus martius	állomány nagyság	B	Érintett.
		ált. értékelés	B	
bajszos sármány	Emberiza cia	állomány nagyság	B	Nem érintett.
		ált. értékelés	B	
vándorsólyom	Falco peregrinus	állomány nagyság	A	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált. értékelés	B	
örvös légykapó	Ficedula albicollis	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
kis légykapó	Ficedula parva	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
tövisszúró gébics	Lanius collurio	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált. értékelés	B	
erdei pacsirta	Lullula arborea	állomány nagyság	B	Nem érintett.
		ált. értékelés	B	
hegyi billegető	Motacilla cinerea	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
füleskuvik	Otus scops	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált. értékelés	B	
darázsölyv	Pernis apivorus	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
hamvas küllő	Picus canus	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
uráli bagoly	Strix uralensis	állomány nagyság	B	Érintett
		ált. értékelés	B	
karvalyposzáta	Sylvia nisoria	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem zárt erdőkben fészkel.
		ált. értékelés	B	

- HUBN20001 Bükk-fennsík és a Lök-völgy

Magyar név	Tudományos név	Természetvédelmi helyzete		Erdőgazdálkodás általi érintettség
zöld koboldmoha	Buxbaumia viridis	állomány nagyság	A	Nem érintett. A vizsgált területen nincs előfordulási adat
		ált.értékelés	B	
rigópohár (Boldogasszony papucs)	Cypripedium calceolus	állomány nagyság	A	Nem érintett. A vizsgált területen nincs előfordulási adat
		ált.értékelés	B	
zöld seprőmoha	Dicranum viride	állomány nagyság	A	Érintett
		ált.értékelés	C	
piros kígyószisz	Echium russicum	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
*magyarföldi husáng	Ferula sadleriana	állomány nagyság	B	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
sziklai illatosmoha	Mannia triandra	állomány nagyság	A	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
leánykökörcsin	Pulsatilla grandis	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
Janka-tarsóka	Thlaspi jankae	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
* csíkos medvelepke	Callimorpha quadripunctaria	állomány nagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	
nagy hőscincér	Cerambyx cerdo	állomány nagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	
Gebhardt-vakfutrinka	Duvalius gebhardti	állomány nagyság	A	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
szarvasbogár	Lucanus cervus	állomány nagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	
* havasi cincér	Rosalia alpina	állomány nagyság	B	Érintett
		ált.értékelés	B	
tornai patakcsiga	Sadleriana pannonica	állomány nagyság	A	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
eurázsiai rétisáska	Stenobothrus eurasius	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
hosszúfogú törpecsiga	Vertigo angustior	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
Petényi-márna	Barbus meridionalis	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
vöröshasú unka	Bombina bombina	állomány nagyság	C	Nem érintett. Nem erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
hiúz	Lynx lynx	állomány nagyság	B	Eldöntendő. A BNPI adatszolgáltatása szerint nem érintett
		ált.értékelés	B	
piszedenevér	Barbastella barbastellus	állomány nagyság	B	Érintett
		ált.értékelés	B	

Magyar név	Tudományos név	Természetvédelmi helyzete		Erdőgazdálkodás általi érintettség
hosszúszárnyú denevér	Miniopterus schreibersi	állománynagyság	A	Érintett
		ált.értékelés	B	
nagyfülű denevér	Myotis bechsteini	állománynagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	
hegyesorrú denevér	Myotis blythii	állománynagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	
tavi denevér	Myotis dasycneme	állománynagyság	C	Érintett
		ált.értékelés	B	
közönséges denevér	Myotis myotis	állománynagyság	A	Nem érintett. Nem zárt erdőkben él.
		ált.értékelés	B	
kereknycgű patkósdenevér	Rhinolophus euryale	állománynagyság	A	Érintett.
		ált.értékelés	B	
nagy patkósdenevér	Rhinolophus ferrumequinum	állománynagyság	B	Érintett
		ált.értékelés	B	
kis patkósdenevér	Rhinolophus hipposideros	állománynagyság	B	Érintett
		ált.értékelés	B	

A jelölő fajok természetvédelmi helyzetére vonatkozó kódok jelentése:

Állománynagyság	A	$100 \geq p > 15\%$
	B	$15 \geq p > 2\%$
	C	$2 \geq p > 0\%$
Általános értékelés	A	kiváló
	B	jó
	C	átlagos

A kiemelt közösségi jelentőségű fajok *-al jelezve.

2.3.3. Az adatszolgáltatásba bevont szervek, személyek felsorolása, az általuk adott dokumentumok felsorolása, hivatkozása, megtett intézkedések.

Felhasznált alapidokumentumok:

- Szakmai háttéranyag a hazai Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló erdei élőhelytípusok kezelési irányelveinek meghatározásához
Összeállította: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Természetvédelmi Szakállamtitkárság, Budapest 2010.

Véleményezték: Nemzeti Park Igazgatóságok
Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek
Erdőrezervátum Bizottság tagjai
Natura 2000 Tanácsadó Testület
Független Szakértők

- Körzeti erdőterv elővizsgálati dokumentációjának tartalmi követelményei, segédlet (Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság (NÉBIH), Budapest 2012.)

Alkalmazott jogszabályok:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. (továbbiakban: Korm. rendelet)
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény. (továbbiakban: Evt., hatályos: 2009. július 10.)
- Az Evt. végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (továbbiakban: Vhr.).
- Az természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban: Tvt.).

A BNPI által végzett adatszolgáltatások ügyiratok szerint:

- 246/3/2005.: az erdőterv készítésre vonatkozó irányelvek, erdőrészlet szintű javaslatok
- 198/2010. és 198/11/2010.: az Evt. 113. § (15) alapján lefolytatott Natura 2000 felülvizsgálat során biotikai adatok és Natura javaslatok
- I-375/12/2013.: jelen elővizsgált során biotikai adatok
- I-375/9/2013.: jelen elővizsgált során erdőrészlet szintű Natura javaslatok

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága (Igazgatóság) intézkedései:

- A körzeti erdőterv elkészítése, az erdőgazdálkodás adatainak gyűjtése, a változások átvezetése az Országos Erdőállomány Adattárban (továbbiakban: Adattár).
- A BNPI közreműködésével - az Evt. 113. § (15) alapján lefolytatott Natura 2000 felülvizsgálat során - hatásvizsgálati dokumentációk elkészítése.
- A természetvédelmi hatóság (ÉMIKTVF), mint szakhatóság közreműködésével üzemtervtől eltérő tevékenység engedélyezése, illetve 2009. július 10. után - az Evt. 40. § (2) és (3) bekezdés szerint eljárva - az erdőterv módosítása. (Határozatok száma: 14.3/2856/4/2007., 14.3/6/1/2008., 14.3/2606/4/2008., 14.3/4009/1/2009., 14.3/1499/5/2010., 14.3/377/4/2011., 14.3/693/3/2011., 14.3/2440/4/2011., 14.3/2893/6/2011., IV-G/644-3/2012., IV-G/657-7/2012.)

A Natura 2000 területek elővizsgálatára vonatkozó adatok döntő részét a BNPI bocsátotta az erdészeti hatóság rendelkezésére, melyre három lépésben került sor. 2005-2006-ban az erdőterv készítésekor a BNPI megadta az erdőtervezési körzetet érintő védett és fokozottan védett területekre és fajokra (egyúttal Natura 2000 jelölő élőhelyekre és fajokra) a tervezés azon irányelveit, amelyek a védett területek és fajok természetvédelmi helyzetének megőrzése és javítása érdekében szükségesek. Ezen túlmenően a BNPI erdőrészlet szinten előírás és korlátozás javaslatokat tett, továbbá részt vett az érintetlenül hagyandó részterületek terepi kijelölésében. Az erdőtervi tárgyalásokon minden erdőrészlet tervezett rendeltetése, fakitermelési (és sürgősségi), valamint erdősítési előírása, továbbá a tervbe beépítésre került korlátozás a BNPI képviselőjével és a gazdálkodóval is egyeztetésre került. További adatszolgáltatásra került sor 2010-ben az erdőterv Evt. 113. § (15) bekezdése szerinti, nem védett Natura 2000 területekre lefolytatott felülvizsgálatban, majd a mostani eljárás keretében. Ennek során a BNPI megadta az érintett Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló jelölő élőhelyek és fajok biotikai adatait és az erdőterv módosításával kapcsolatban a Natura célok eléréséhez szükséges irányelveket fogalmazott meg és általános, valamint konkrét - erdőrészlethez kötött – javaslatokat tett.

Az elővizsgálat során minden érintett erdőrészlet fakitermelési és erdősítési terv előírása felülvizsgálatra került, azok módosítását a SDF, a korábbi (2010-es) és a mostani Natura 2000 javaslatok, az alapidokumentumként szolgáló szakmai háttéranyag, valamint a jogszabályok rendelkezései határozzák meg. A jelölő fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, javítása érdekében szükséges erdőtervi előírások, fakitermelési munkákra vonatkozó korlátozások az érintett erdőrészletek erdőrészlet-lapján a tervezési adatok között, illetve a megjegyzés rovatban kerültek, illetve - a vizsgálat után elvégzett tervmódosítás alapján - kerülnek rögzítésre.

Jelen Natura elővizsgálati dokumentáció elkészítésére, vagyis az erdőterv szerinti erdőgazdálkodási tevékenység jelölő fajokra és élőhely típusokra gyakorolt hatásainak vizsgálatára, az összegyűjtött adatok szerint felülvizsgált és módosításra kerülő erdőtervi előírások alapján, az Európai Bizottság 4064-12-ENVI EU pilot eljárás keretében került sor a NÉBIH utasítására.

3. A körzeti erdőterv

3.1. A körzeti erdőterv bemutatása, céljának meghatározása

A vizsgált két site a Lillafüredi Erdőtervezési Körzetben, Miskolc település határában található és az erdőgazdálkodó 8985 ha területéből 8264 ha erdőtervezett területet foglal el. A körzet erdősültsége az országos átlag sokszorosa (92 %). A teljes területből 542 ha a faállománnyal nem borított, ún. egyéb részlet, melyekre az Adattár nem tartalmaz természetességi állapotra, rendeltetésre és üzemmódra vonatkozó adatokat, erdősítési előírásokat és fakitermelési lehetőségeket.

Az erdők természetességi állapota összességében a magyarországi erdőknél sokkal jobb, különösen a fajösszetétel kedvező, tekintettel a faültetvények teljes hiányára és hogy az invazív akác alig van jelen. Az erdők jelentős hányada őshonos fajokból álló természet szerű (73%) és származék (23%) erdő. Bár csökkenő kiterjedésben (jelenleg 5,5%), de még természetvédelmi szempontból értékes (regenerálható) élőhelyeket foglalnak el ugyanakkor a fenyevesek, melyek termőhelyi adottságok figyelembe vételével, őshonos fajokra történő átalakítása az erdőterv egyik fontos célkitűzése.

A körzetben igen magas (78%-os) a védelmi elsődleges rendeltetésű erdők aránya, melyek zöme természetvédelmi (71%) és talajvédelmi (6%) rendeltetésű. A természetvédelmi elsődleges rendeltetés a védett természeti területeken fekvő erdőrészekre lett (az Evt. 24. § (2) bekezdés a) pontja szerint) megállapítva, a védelmi célok érvényesülése, az életközösség védelme érdekében. A talajvédelem a termőhelyi adottságok alapján került megállapításra, a sekély, illetve meredek, erózió veszélynek kitett talaj védelmére (Evt. 24. § (2) bekezdés b) pontja). Ezek a rendeltetések teljes összhangban vannak a Natura 2000 célokkal, hiszen a kijelölés alapjául szolgáló jelölő élőhelyeken az erdőállapot (teljes életközösség) fennmaradását, a természeti folyamatok érvényesülését ezzel a jelölő fajok populációjának stabilitását segítik.

A közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése céljából az erdőterület a Natura 2000 hálózat részeként is kijelölésre és a jogi jelleg az Adattárba bejegyzésre került. A jelölő fajok és élőhelyek védelmét, természetvédelmi helyzetének megőrzését (esetenként javulását) - a Natura 2000 célok érvényesülését – szolgálják a tervben található, a védett területek és élőlények érdekében tett előírások, korlátozások. A következő erdőtervezés (2016.) során - az Evt. 22. § (5) bekezdése értelmében - felül kell vizsgálni az összes erdőrészt rendeltetését és dönteni arról, hogy a Natura 2000 elsődleges, vagy további rendeltetesként jelenjen meg az erdőtervben.

A jelenleg érvényes körzeti erdőterv elkészítésére és jóváhagyására 2005-2006-ban, a korábbi jogszabályi környezetben került sor. Az Evt. 113. § (7) bekezdés értelmében a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet 2. számú melléklete szerint 2016-ban sorra kerülő következő erdőtervezés során felül kell vizsgálni az összes erdőrészt üzemmódját is. Jelenleg átalakító és szálaló üzemmód csak az erdőgazdálkodó által elfogadott, kísérletinek nevezhető mennyiségben szerepel.

A vágásos üzemmódban kezelt erdők 6317 ha (82%) természetességének javítására kiemelt hangsúlyt fektetett a körzeti erdőterv. A véghasználatok tervezésekor a törvényi előírásoknak megfelelően előtérbe került a fokozatos felújítógát és a szálalógát alkalmazása, így a véghasználatok módja 96%-ban ilyen és alig 4%-ban tarvágás (lásd 3.2. fejezet). Ebből következően a természetes mag eredetű felújítások aránya az erdőtervben meghatározó, illetve természetes mag felújításra alkalmas állományokban kizárólagos. A természetvédelmi, egyben a Natura célok teljesülése érdekében a természetes felújításokban az őshonos elegyfajok kímélete, illetve a mesterséges erdősítésekben az elegyítés a felújítások célállományának megválasztásakor fontos szerepet kapott. A korábbi évtizedek hibás gazdálkodásának következtében esetenként elegyszegény állományokban a nevelővágások tervezésekor ennek korrigálása, az elegyesség fokozása fontos cél, amely lehetővé teszi a jobb természetességű állományok létrehozását.

Az erdőrészek részterületére tervezett fakitermelések helyének lehatárolására minden esetben a BNPI közreműködésével került sor, amit az éves tevékenységek bejelentésének vizsgálatakor ismételt kontroll, pontosítás követ (lásd. 3.3. fejezet).

Szálaló üzemmódú erdőgazdálkodás 130 ha-on (2%), kísérleti jelleggel található a tervben néhány középkorú, elegyes faállománnyal borított, változatos szerkezetű és megfelelően feltárt erdőben.

Faanyagtermelést nem szolgáló üzem mód 1210 ha-on (16%) szerepel, a hársas törmeléklejtő-erdőkben (Mercuriali-Tilietum), a molyhostölgyes bokorerdőkben (Ceraso-Quercetum pubescentis) és a társulástaniilag pontosan be nem sorolható sziklaerdők minden állományára és a szurdokerdőkben. Ez az üzem mód ott került megállapításra, ahol a fakitermelés természetvédelmi szempontból nem kívánatos, illetve kisebb területek esetében ott, ahol az állomány- és terepviszonyok, továbbá a feltártság (utak) hiánya miatt haszonvétel a jövőben sem végezhető gazdaságosan.

Átalakító üzem mód 66 ha-on (1%) került megállapításra azokban az erdőkben, amelyekben hosszútávon a szálaló üzem módban történő gazdálkodásnak lehetőségei adóttak, de az erdő faállomány-viszonyai, szerkezete a szálaló üzem módba sorolást még nem teszik lehetővé.

A fentiekkel összhangban az erdők rendeltetésének, a védelmi célok érvényesülése érdekében igen magas (összes erdőre 79%) az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozásával érintett terület.

Az érvényes erdőterv vonatkozó adatai a vizsgált Natura 2000 erdőterületeken:

Elsődleges rendeltetések:

Az elsődleges rendeltetés területi aránya (%)	
Rendeltetés	Érvényes erdőterv szerint
Védelmi	78,4
Gazdasági	21,4
Közjóléti	0,2

Üzem módok:

Üzem módok területi aránya (%)	
Üzem mód	Érvényes erdőterv szerint
Vágásos	81,8
Szálaló	1,7
Faanyagtermelést nem szolgáló	15,6
Átalakító	0,9

Korlátozások:

Korlátozások területi aránya üzem módonként (%)			
Üzem mód	Érvényes erdőterv szerint		
	Korlátozás		
	Nincs	Részleges	Teljes
Vágásos	26,0	73,9	0,1
Szálaló		100,0	
Faanyagtermelést nem szolgáló			100,0
Átalakító		100,0	

Az erdőterv legfontosabb célja:

Az Evt. alapelvei szerint a védelmi (ezzel a Natura 2000) és a közjóléti céloknak is megfelelő, a tartamos haszonvételek feltételeinek vizsgálatán, az ún. hozamszabályozás eredményein alapuló fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit biztosítani, összhangot teremtve az erdő fenntartásához fűződő közérdek és az erdőgazdálkodással kapcsolatos egyéb érdekek érvényesülése között olyan módon, hogy minden beavatkozás tervezésekor - a jogszabályi előírásoknak megfelelően – elsődleges szempont a védett értékek védelme a haszonvételek csak alárendelten jelenhetnek meg.

3.2. A körzeti erdőterv térbeli kiterjedése és a tervezett erdőgazdálkodási tevékenységek által okozott hatás nagysága, kiterjedése, térképi ábrázolása.

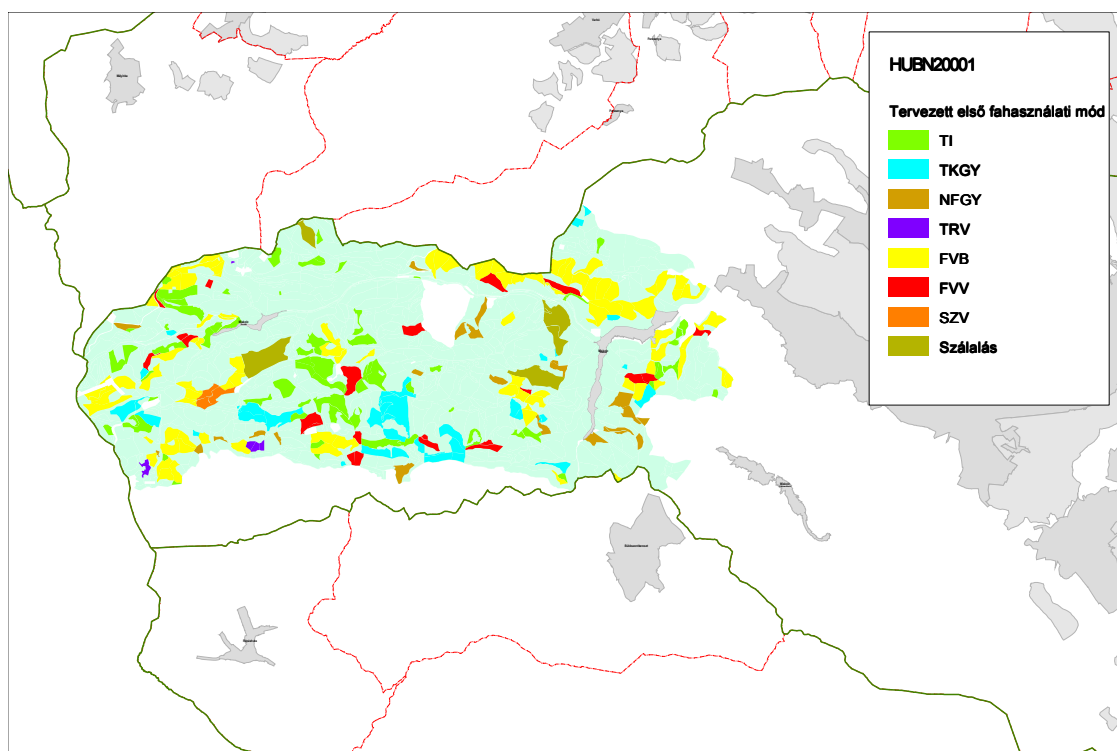
A hatások vizsgálatakor fontos tudni, hogy Magyarországon a tervezés és adatgyűjtés (feldolgozás), egyúttal az erdőgazdálkodás alapegysége az erdőrészlet (Evt. 16.§ (6) bekezdés). Fokozatos felújítógátások és szálalógátások elszámolásakor, hatásuk elemzésekor az ún. redukált területet használjuk, mely (leegyszerűsítve) a kitermelt fatérfogat munkával érintett fafajsortok összes élőfakészletéhez viszonyított arányának és az erdőrészlet területének szorzataként áll elő.

A vizsgált erdőterv a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület erdeinek 1/3-át, a különleges madárvédelmi területnek 1/8-át érinti, azok túlnyomó részére tehát nem tartalmaz külön előírást, fakitermelési lehetőséget.

Az alábbi térképek a fakitermeléssel érintett erdőrészletek teljes területét mutatják, annak ellenére, hogy állománynevelés olykor, véghasználat pedig (néhány tarvágás kivételével) sohasem a teljes erdőrészletet érinti. A fakitermeléssel érintetlen helyek elhatárolásakor a termőhelyi tényezők (élőhelyek, fajok védelme) és az állományjellemzők (újulat állapota), valamint véghasználatnál az ún. összevágások elkerülése (folyamatban lévő felújítási területek szétaprózása a Tvt.-nek megfelelően) a legfontosabb szempont. Az ún. végvágások (amikor a következő tervciklusban sem lesz már további felújítógátás) esetében is érintetlen hagyásfa csoportok, esetenként állományrészek lettek kijelölve.

Mivel az erdészeti igazgatás rendelkezésére nem áll megfelelő adathalmaz (élőhely térkép) a site-on belüli jelölő élőhelyek lehatárolására, így a vizsgálati dokumentum az egyes erdőgazdálkodási tevékenységeket Natura 2000 területenkénti bontásban tárgyalja.

Fahasználatok megoszlása a HUBN20001 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen:

2. térkép: HUBN20001 Bükk-fennsík és a Lök-völgy (291) Natura 2000 területen a fahasználattal érintett erdőrészek megoszlása (teljes erdőrészlet és nem az érintett részterületek)

Natura 2000 terület		fakitermelés területe (ha)						
		érintett					redukált	
megnevezése	erdőterület (ha)	EÜ	TI	TKGY	NFGY	TRV	FF	SZV
Bükk-fennsík és a Lök-völgy	4639	30	284	158	74	8	133	1

Rövidítések: EÜ - egészségügyi, TI - tisztítás; TKGY - törzskiválasztó gyérités; NFGY - növedékfokozó gyérités; TRV - tarvágás; FF - fokozatos felújítógátás (bontógátás, FVB és végvágás, FVV); SZV - szálalógátást

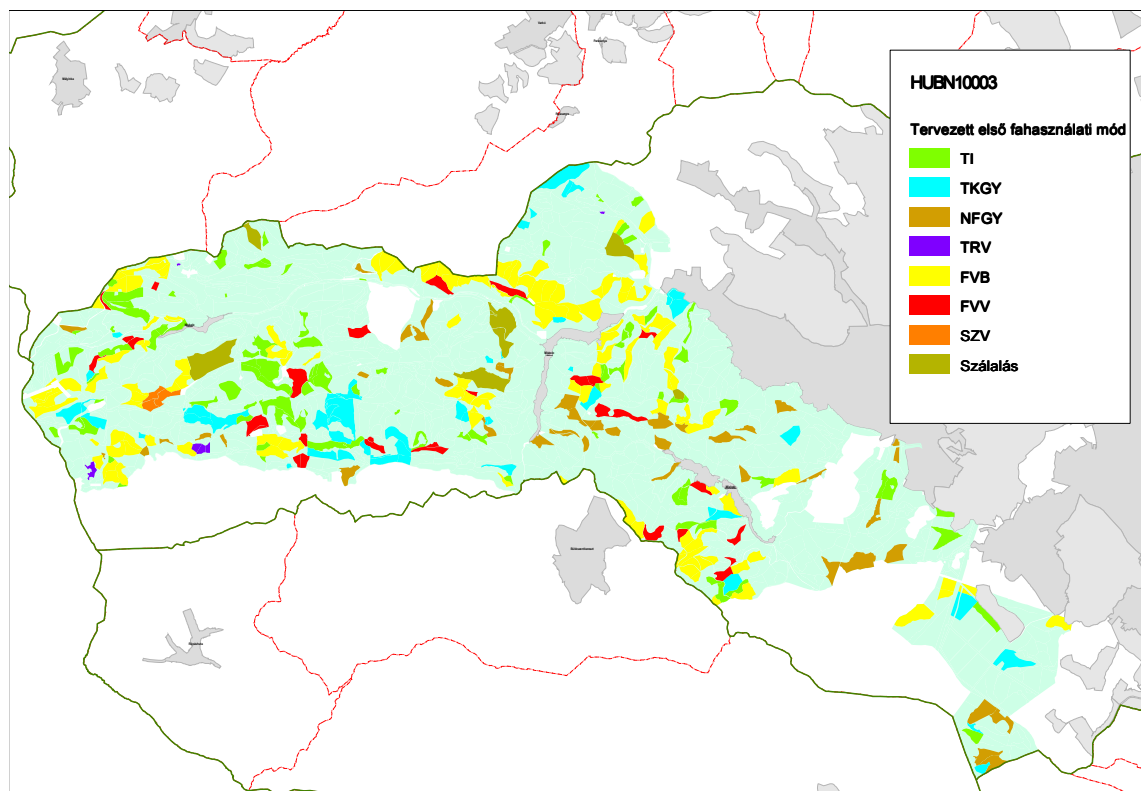
A Natura 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület 14,8%-ára tartalmaz az erdőterv valamilyen fahasználatot, melyből 3,1% a véghasználat. Tarvágás (a terület 0,2%-án) a Miskolc 46 U, 87 P, Q, és R erdőrészekben, kizárólag a rossz egészségi állapotú fenyvesek szerkezet átalakítása érdekében, azok termőhelynek megfelelő erdőátársulásra történő átalakítása, vagyis a jelölő élőhelyek területi fejlesztése érdekében került tervezésre, sehol sem zavarva ismert jelölő fajokat.

A természetes felújítógátások szétaprózottsága és azok erélyének csökkentése a többkorú, vegyes erdőszerkezet fokozatos kialakítását eredményezi, ami a jelölő fajok és élőhelyek megőrzése mellett - az élőhelyek fejlődésén keresztül - új védett értékek (jelölő fajok) számára biztosít kedvező feltételeket.

A nem erdei élőhelyek (pl. gyepek) védelmét a Tvt. vonatkozó jogszabályi előírásai, továbbá a munkával érintett erdőrészleten belül (pl. vizes élőhelyek) a terv, illetve az erdészeti hatóság - szakhatósági közreműködéssel - kiadott határozatainak előírásai (pl. anyagmozgatási munkák területi korlátozása) biztosítják.

Minden erdősítési előírás kivétel nélkül a termőhelynek megfelelő állomány (erdei élőhely) fennmaradását, illetve regenerálását, a jelölő élőhelyek megőrzését, helyreállítását célozza.

Fahasználatok megoszlása a HUBN10003 különleges madárvédelmi területen:

3. térkép: HUBN10003 Bükk-hegység és peremterülete (178) Natura 2000 területen a fahasználattal érintett erdőrészek megoszlása (teljes erdőrészlet és nem az érintett részterületek)

Natura 2000 terület		fakitermelés területe (ha)						
		érintett					redukált	
megnevezése	erdőterülete (ha)	EÜ	TI	TKGY	NFGY	TRV	FF	SZV
Bükk-hegység és peremterületei	7722	120	397	251	198	8	206	1

Rövidítések: TI – tisztítás; TKGY – törzskiválasztó gyérítés; NFGY – növedékfokozó gyérítés; TRV – tarvágás; FF - fokozatos felújítógátás (bontógátás, FVB és végvágás, FVV); SZV – szálalógátás

A Natura 2000 különleges madárvédelmi terület 15,3%-ára tartalmaz a erdőterv valamilyen fahasználatot, melyből 2,8% a véghasználat. Tarvágás (a terület 0,1%-án) a Miskolc 46 U, 87 P, Q, és R erdőrészekben, kizárólag a rossz egészségi állapotú fenyvesek szerkezet átalakítása érdekében, azok termőhelynek megfelelő erdőállományra történő átalakítása miatt került tervezésre, sehol sem zavarva ismert jelölő fajok életterét, további kedvező életteret teremtve számukra.

A fokozatos felújítógátások szétaprózottsága és azok erélyének csökkentése a többkorú, vegyes erdőszerkezet fokozatos kialakítását eredményezi, ami a jelölő fajok megőrzése mellett - az élőhelyek fejlődésén keresztül - új védett értékek (jelölő fajok) számára biztosít kedvező feltételeket.

A jelölő fajok védelmét a Tvt. vonatkozó jogszabályi előírásai, továbbá a munkával érintett erdőrészekre a terv, illetve az erdészeti hatóság – szakhatósági közreműködéssel - kiadott határozatainak előírásai (pl. fajspecifikus időbeli korlátozás) biztosítják.

Minden erdősítési előírás kivétel nélkül a termőhelynek megfelelő állomány fennmaradását, illetve helyreállítását (szerkezet átalakítás), ezzel a jelölő fajok védelmét, fennmaradását célozza.

Az érintett Natura 2000 területeken tervezett munkák kapcsán az erdőtervbe a jelölő élőhelyek és fajok védelmére beépült előírások, konkrét példák:

- Valamennyi őshonos fafajú erdőrésztben (kivéve Miskolc 64D, 8I, 8H 29C erdőrészt) a szélviharokkal érintett faegyedeket 10%-át holtfának vissza kell hagyni.
- Odvas fák, facsonkok nem termelhetők ki.
- A lábon száradt faegyedeket kímélni kell.
- A Miskolc 8I, 8H erdőrésztben kizárólag az útra kidőlt fák termelhetők össze a közlekedés lehetővé tétele érdekében.
- A Miskolc 29C erdőrésztben kizárólag a turistaút mellett található 2 db megdőlt kőrisfa termelhető ki.
- A Miskolc 5/J erdőrésztben a gerinc mentén néhány idős hagyásfa visszahagyandó.
- A Miskolc 21/D erdőrésztben a völgytalpi égerláp körüli hagyásfa csoport területén munka, közelítés, készletezés és rakodás nem végezhető. Az égerláp pontos elhelyezkedésével, kiterjedésével kapcsolatban javasolt egyeztetni a természetvédelmi kezelővel.
- A Miskolc 32/L és 49/I erdőrésztben az őshonos fafajok valamennyi egyede visszahagyandó.
- A Miskolc 41/D erdőrésztben található böhöncös faegyedek hagyásfának visszahagyandók.
- A Miskolc 56/A erdőrésztben a három víznyelőbarlang körüli hagyásfa csoport területén munka, közelítés, készletezés és rakodás nem végezhető. Az őshonos elegyfajok (bibircses nyír, kecskefűz) valamennyi egyede visszahagyandó. Kitermelt fa szálban, élővízfolyáson keresztül nem közelíthető. A szomszédos Miskolc 56/TI1, 56/TN1 egyéb részteken közelítés, készletezés nem végezhető.
- A Miskolc 65/H erdőrésztben a turistajelzéssel ellátott fákat vissza kell hagyni.
- Miskolc 132 G erdőrészt: Jelölő faj: Békászó sas (*Aquila pomarina*) Időbeni korlátozás március 15. és augusztus 31. között észak-keleti szélén részterületen.

Az erdőtervnek a Natura célok érvényesülése érdekében - jelen vizsgálattal összefüggésben - történő változásai (fakitermelési lehetőségek módosításai, végrehajtás korlátozásai):

Jelen eljárás eredményeként a tervidőszak hátralévő három évére még a tervben szereplő fakitermelési lehetőségek teljes, végrehajtási szándéktól független felülvizsgálata alapján kerül sor az erdőterv módosítására. Az erdőtervbe azon többlet korlátozások beépítésére kerül sor, melyeket - az elmúlt évek gyakorlata szerint - az éves erdőgazdálkodási tevékenység bejelentések vizsgálatakor, a Natura célok érvényesülése érdekében, az erdő erdőtervezés óta bekövetkezett változásai miatt az erdészeti hatóság határozataiban előírt (Evt. 41. § (4) bekezdés c) pontja). A pilot eljárás megnyugtató lezárása érdekében kerülnek be az erdőtervbe most az alábbi újabb előírások.

Miskolc 21 H: A véghasználati lehetőség, valamint erdősítési előírás törlésre és készletgondozó használat bejegyzésre kerül 30 m³ mennyiséggel (10 éves folyónövedék). A megjegyzések és tervelőírások részletezése rovatba bejegyzés: „A fakitermelés végrehajtása során a böhöncös és odvas egyedeket, továbbá az őshonos fafajú a 15 cm-nél vastagabb álló és fekvő holtfát kímélni kell.”

Miskolc 13 K, 26 F, 30 J, 38 C, 42 D, 50 L, 59 M, 77 C, 80 A: A végvágás fakitermelési lehetőség a tervből törlésre kerül, helyette bontóvágás kerül bejegyzésre úgy, hogy a visszamaradó állományrész (hagyásfacsoport) fatérfogata elérje legalább az élőfakészlet 5%-át. A megjegyzések és tervelőírások részletezése rovatba bejegyzés: „A fakitermelés végrehajtása során a böhöncös és odvas egyedeket, továbbá az őshonos fafajú a 15 cm-nél vastagabb álló és fekvő holtfát kímélni kell.”

Miskolc 2 M és további 84 db erdőrészt (gyérítések): A megjegyzések és tervelőírások részletezése rovatba bejegyzés: „A fakitermelés végrehajtása során a böhöncös és odvas egyedeket, továbbá az őshonos fafajú a 15 cm-nél vastagabb álló és fekvő holtfát kímélni kell.”

Miskolc 2 K, 20 D, G, K, L, 44 E, 62 E, 72 C (EÜ fakitermelések): A megjegyzések és tervelőírások részletezése rovatba bejegyzés: „A fakitermelés végrehajtása során 5 m³/ha mennyiségben 15 cm-nél vastagabb, őshonos fafajú álló vagy fekvő holtfát vissza kell hagyni.” Ezzel a mennyiséggel a fakitermelési tervrész csökkentése kerül.

Miskolc 19 D, 74 H: Az egészségügyi fakitermelési lehetőség a tervből törlésre kerül.

Miskolc 7 F: A vágáskor 80-ról 30 évre csökken annak érdekében, hogy mielőbb létrejöhessen a termőhelynek megfelelő erdőtársulás, vagy a környezetében lévő kaszálórét jelölő élőhely.

3.3. A körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás várható időtartama, valamint a kivitelezés során várható átmeneti hatások bemutatása.

Körzeti erdőtervezésre 2016-ban kerül sor, a jelenlegi előírások a mostani erdőterv lejártáig érvényesek. Ezt követően az Evt. 113. § (17) bekezdés szerint elkészítésre és megállapításra kerülő erdőterv fogja tartalmazni az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit.

A tervben szereplő minden erdőgazdálkodási tevékenység az Evt. és a Vhr. értelmében csak előzetes bejelentés alapján végezhető. A tervezett munkák évenkénti ütemezése – a Vhr. 23. § (1) bekezdésének megfelelően - alapvetően az erdőgazdálkodó döntésén múlik, véghasználatok esetében azok végrehajtására főként az újulati viszonyok alakulásától függően kerülhet sor. Az erdőgazdálkodási tevékenységre tett előzetes (éves) bejelentést – védett terület esetében az Evt. 41. § (10) bekezdése szerint - az erdészeti hatóság a természetvédelmi hatóság (szakhatóság) bevonásával vizsgálja. Az Evt. 41. § (9) bekezdése értelmében a BNPI a vizsgált területre vonatkozó minden olyan, a körzeti erdőtervezés időpontjában nem ismert adatot, tény, változást haladéktalanul köteles az erdészeti hatóságnak a tudomásszerzést követően bejelenteni, amely mint a védelmi célokra hatással lévő körülmény (pl. jelölő faj új fészkelése) eljárás megindítását, korlátozás elrendelését eredményezi. Így minden további, (pl. új adat esetében) a tervben még meg nem jelenő előírás, korlátozás – az erdészeti hatóság határozatán keresztül – érvényesül a védelmi és Natura célok érdekében.

A bejelentés vizsgálata során - az Evt. 41. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetekben – amennyiben az erdő állapotában, illetve a védelmi célokban változás következett be, vagy fennáll ezen célok veszélyeztetése, illetve az erdőgazdálkodó a gazdálkodásra vonatkozó jogszabályokat megsértette a hatóság a munkák feltételhez kötését, korlátozását, vagy tilalmát rendeli el.

A fakitermelés és közelítés, majd az erdei termékek szállítása minden esetben hatással van a környezetre, de a hatás csak akkor lehet jelentős, ha a végrehajtásra vonatkozó jogszabályokat (Evt. 73. §, Vhr. 45. §, Tvt. 33. §), vagy az egyes erdőrészekre vonatkozó, az erdészeti hatóság határozatába foglalt konkrét előírásokat nem tartják be, ami eljárást von maga után.

Az erdősítési előírások (őshonos fafajú, elegyes erdőtársulások kialakítása, ápolása) a jelölő élőhelyek fennmaradását, illetve helyreállítását (szerkezet átalakítás) segítik elő.

A gazdálkodás intenzitásának mérséklése (fakitermelések erélyének csökkenése, érintett területek aprózása) és az állománynevelési célok változása miatt az őshonos fafajú erdőkben a természeti folyamatok relatíve gyorsan okoznak kedvező változást és hasonló mondható el a fenyvesek lombos fafajú erdőre váltásáról. A védelmi elsődleges rendeltetés a gazdálkodásra jelentős hatással van, hiszen a fakitermelés annak van alárendelve, ezért a fakitermelések a tervhez képest várhatóan jóval alacsonyabb mennyiségben hajthatók vége. A ténylegesen realizálható faanyag nem csak a természeti folyamatok alakulásától függ (makktermés gyakorisága, mértéke, újulat megmaradása és fejlődése), hanem a védelmi célú korlátozásoktól is, az időjárási viszonyok pedig tovább korlátozzák a gazdálkodást.

A kisebb erélyű véghasználat biztosítja, hogy egy idős állományrész több lépésben, elnyújtva kerüljön letermelésre, így a jelölő fajoknak megfelelő távolságon belül mindig legyen több korosztályból, vegyes szerkezetben erdő. Ez egyúttal az élőhely folyamatos megújulása mellett biztosítja annak stabilitását. és így az időben elnyújtott véghasználat miatt a korábbi jellemzően egykorú tömbök helyén az új erdő már fokozatosan – mozaikosan – vegyes korúvá válik.

Az állománynevelés (tisztítás és gyérítések) elsősorban az állomány stabilitását, fenntarthatóságát és minőségének javulását (értékteremtés) szolgálja. Ezek a célok – az elegyesség terv szerinti növelésével és bizonyos holtfa visszahagyásával együtt - egybe esnek a Natura 2000 jelölő élőhely stabil fennmaradásának, az erdei életközösség gazdagodásának céljaival.

Amennyiben az erdő állapotában (ide értve a természetvédelmi helyzetét és az erdőkárokat) bekövetkezett, a körzeti erdőterv elkészítésekor előre nem látott változás ezt indokolja, (pl. közösségi jelentőségű madár fészkelése válik ismertté) az erdészeti hatóság az Evt. 40. § (3) bekezdése szerint hivatalból eljárva módosítja az erdőtervet. (Így került sor több fokozottan védett madár fészkelésének biztonsága érdekében a munkák tér- és időbeli korlátozására.)

A gazdálkodás és a Natura célok összhangjának megteremtése folyamatos kötelezettséget ró mind az erdészeti hatóságra, mind az erdőgazdálkodóra, mind a BNPI-re, A jelölő fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését (javítását) az erdőterv és jogszabályi előírások maradéktalan betartása, a bejelentett éves erdőgazdálkodási tevékenység vizsgálata során – szükség esetén - a tervezett munka feltételhez kötése, korlátozása, vagy esetenként tilalma, illetve ezen előírások betartása együttesen biztosítja.

Az erdőterv és a hatósági határozatok előírásait meghaladóan, az Evt. 7., 10., 41., 51., 53., 57., 59., 60-66., 69., 70., 73-76., 91-96., §, valamint a Tvt. 33. § rendelkezései az adott erdőkben folytatható gazdálkodásra és azok látogatására olyan alapvető tilalmakat, (térbeli és időbeli) korlátozásokat tartalmaznak, melyek segítséget, egyúttal további biztosítékot jelentenek a Natura célok eléréséhez és melyeket a gazdálkodás során az erdőterv erre irányuló külön előírása és a hatóság külön rendelkezése nélkül is be kell tartani.

Mindenütt érvényes, jogszabályok szerinti általános előírások:

- A tervezett munkákat a termőtalaj sérelme, illetve maradandó károsodása nélkül, a talaj védelmére vonatkozó rendelkezések betartásával kell végrehajtani. (Evt. 62., 63. §, Tvt. 31-47. §)
- Minden erdőgazdálkodási tevékenység, de különösen fakitermelés, közelítés és talajelőkészítés során kímélni kell a védett növény- és állatvilágot, el kell kerülni a szennyezést, szemetelést. A munkavégzés során keletkező kommunális és veszélyes hulladék (olajos flakon, gumiköpeny, fékbetét stb.) erdő- és erdőgazdálkodás célját közvetlenül szolgáló területen átmenetileg sem tárolható, annak folyamatos eltávolításáról gondoskodni kell. (Evt. 2., 57. §, Tvt. 31.-47. §)
- A tervezett erdőnevelési, fahasználati munkák megkezdése előtt köteles az erdőrészlet határvonalainak töréspontjaira jól látható és időtálló határjeleket elhelyezni. (Evt. 16. §)
- A fakitermelések során figyelemmel kell lenni a vízforrások és vízbázisok védelmére, a védett élő szervezetek élőhelyére, az élettelen természeti értékek védelmére, a tájképre, valamint az értékes emberi alkotások környezetére. (Evt. 71. §, Tvt. 31.-47. §)
- Az ápolási és erdőnevelési beavatkozások során a természetesnek megfelelő erdőtársulások kialakításával törekedni kell a természetességi állapot megőrzésére, illetve javítására. A munkákat úgy kell a ritkább elegy- és kísérő fafajok kíméletével elvégezni, hogy a visszamaradó állomány szerkezete, stabilitása és fejlődési lehetősége javuljon, egyedei ne sérüljenek, a termőhelyi tényezők ne romoljanak. (Evt. 7. §, Tvt. 31.-47. §)
- A fenyőkitermelések után, illetve tartós szüneteltetésük kezdetekor (pl. időbeni korlátozás esetén), készletező helyeken felgyülemlett vágástéri hulladékot minden esetben haladéktalanul meg kell semmisíteni, vagy elszállításáról gondoskodni kell. Ezen túlmenően, a fenyőkárok felszámolását célzó beavatkozásokat úgy kell időzíteni, hogy rajzási időszakban a vágásterületen és környékén ne legyen a szúfélék túlszaporodását elősegítő, frissen kitermelt faanyag. (Evt. 59. §)
- A véghasználatok végrehajtásánál el kell kerülni a már megtelepült újulat, valamint a talajfelszín maradandó károsodását, ezért fokozott gondot kell fordítani a kivitelezés technológiájának és időpontjának megválasztására. Az erdőtervben előírt újulattal rendelkező erdőrészletekben - szálalást és fokozatos felújító vágást - ettől eltérő rendelkezés hiányában kizárólag március 31.-szeptember 1. időszakon kívül lehet végezni. (Evt. 69., 73. §)
- Fakitermelést védett területen kizárólag vegetációs időszakon kívül végezhető, ettől csak kivételes (pl. havaria) esetekben, külön engedéllyel lehet eltérni. (Tvt. 33. §)

3.4. A körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás során létrehozandó erdészeti létesítmények és az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület kialakításának, használatának ismertetése.

A körzeti erdőtervben meghatározott erdőgazdálkodási tevékenységgel összefüggésben erdő termelésből való kivonására (más célú hasznosítására), erdészeti létesítmények kialakítására a vizsgált terv alapján nem kerül sor. A terület feltártsága megfelel a jelenlegi gazdálkodási követelményeknek, a meglévő út- és nyiladérendszer – a víz- és időjárási viszonyok függvényében – biztosítja az erdővédelmi, a fahasználati és az erdőfelújítási feladatok ellátásához a feltételeket. Amennyiben az erdőgazdálkodó a faanyag mozgatása érdekében mégis épített, vagy akár egyszerű közelítő nyom kialakítását tervezi úgy arra csak a szakhatóság bevonásával lefolytatott engedélyezési eljárás során hozott határozatba foglalt feltételekkel, korlátozásokkal kerülhet sor.

A meglévő közjóléti létesítmények fenntartása - az erdők ilyen irányú rendeltetésének megfelelően - fontos feladata az erdőgazdálkodónak. Csaknem a teljes erdei látogató forgalom érinti a Natura 2000 területeket, ugyanakkor, mivel az az utakon, turistautakon bonyolódik le, ezek szakszerű karbantartása biztosítja, hogy ilyen okból a korábbi (Natura 2000 kijelölés előtti) meghaladó, a természetvédelmi célok megvalósulását akadályozó többletterhelés ne érje a területet.

Anyag-nyerő hely, felvonulási létesítmény a gazdálkodás során nem, illetve csak ideiglenesen (rakodó a vágásterületen) keletkezik. Az érintett élőhelyek védelmére (pl. rétek védelmére) az éves bejelentések vizsgálata során - a szakhatóság közreműködése alapján - rendszeresen előírást tesz az erdészeti hatóság. A fakitermeléshez kötődő szállítási tevékenység kizárólag a meglévő utakon és létesítésre engedélyezett közelítő nyomokon történik. Az úthálózat használatára és az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületekre (tisztás, nyiladék, termékletlen) - mivel azok csak rendeltetés-szerűen kerülhet hasznosításra - külön korlátozás nem szerepel a tervben. Mivel védett területről van szó, ezért az erdészeti hatóság felé előzetes bejelentési kötelezettség nélkül, a tervben nem szereplő, de a természetvédelmi hatóság engedélyével végezhető munkák (pl. nyiladék karbantartása, tisztás kaszálása) kedveznek az élőhelyek állapotának fenntartásában.

3.5. Az erdőtervezési körzet területén lévő erdő természeti állapotának ismertetése

Az erdők természeti állapotát alapvetően meghatározza az elmúlt évszázadok emberi tevékenysége, így különösen az erdőgazdálkodás korábbi gyakorlata, melynek eredményeként a teljes területet tekintve kimutatható egy viszonylag egyenletes koreloszlás. Ennek ellenére az egy időszakban (pl. két világháború között) kitermelt, viszonylag jól feltárt nagy tömbökben egykorúság a jellemző, miközben a domborzat miatt nehezen megközelíthető (pl. hegytetők és szurdokok) idős állományokban a természeti folyamatok szabadabban érvényesülhetnek. Másik oldalról - főleg erdőrésztlet szinten – vizsgálva, a kilencvenes évekig folytatott gyakorlat miatt (a minőségi faanyagtermelés volt a prioritás) döntően az egykorúság és a térbeli tagozódás hiánya dominál, amit az elegy- és kísérfajok természetesnél jóval szegényebb előfordulása is tetézik. Az elmúlt másfél-két évtizedben azonban a felújítások módjának megválasztása, azok térbeli vezetése, a beavatkozások erője, a nevelővágások gyakorlata (elegyesség fokozása), a felújítások fafaj megválasztása és a természetvédelmi célú korlátozások együttes hatására sokkal változatosabb, természeteshez közelebbi állapotú állományok alakultak ki, illetve teremtdtek meg azok kialakulásának, fejlődésének feltételei.

Az erdők 96%-a őshonos fafajokból álló, a bolygatatlan erdőkhöz hasonló szerkezetű és összetételű (természetszerű erdők), vagy meghatározóan a termőhelynek megfelelő őshonos fafajú (származék erdők), melyekben a fejlődésük, nevelésük során jobbra a természeti folyamatok érvényesülnek. Alig fordulnak elő szerkezetükben, fafaj-összetételükben az emberi beavatkozás (gazdálkodás) nyomán jelentős mértékben átalakult (átmeneti erdő) erdők és teljesen hiányoznak az idegenhonos fafajok hibridjeiből álló, szabályos hálózatban intenzív gazdálkodással nevelt nemesnyár és részben fűz állományok (faültetvény). Visszaszorulóban van a döntően idegenhonos, erdészeti tájidegen (fenyő) fafajokból álló (kultúrerdő) állományok tárfoglalása. Az erdészeti (erdőrésztletenkénti) besorolást tekintve tehát kedvező képet kapunk a természetesség állapotáról, ugyanakkor az ökológiailag valóban legértékesebb, többkorú, több szintű (természetesnek mondható) erdők főleg az erdőgazdálkodással kevésbé érintett, már említett extrém termőhelyeken tenyésznek.

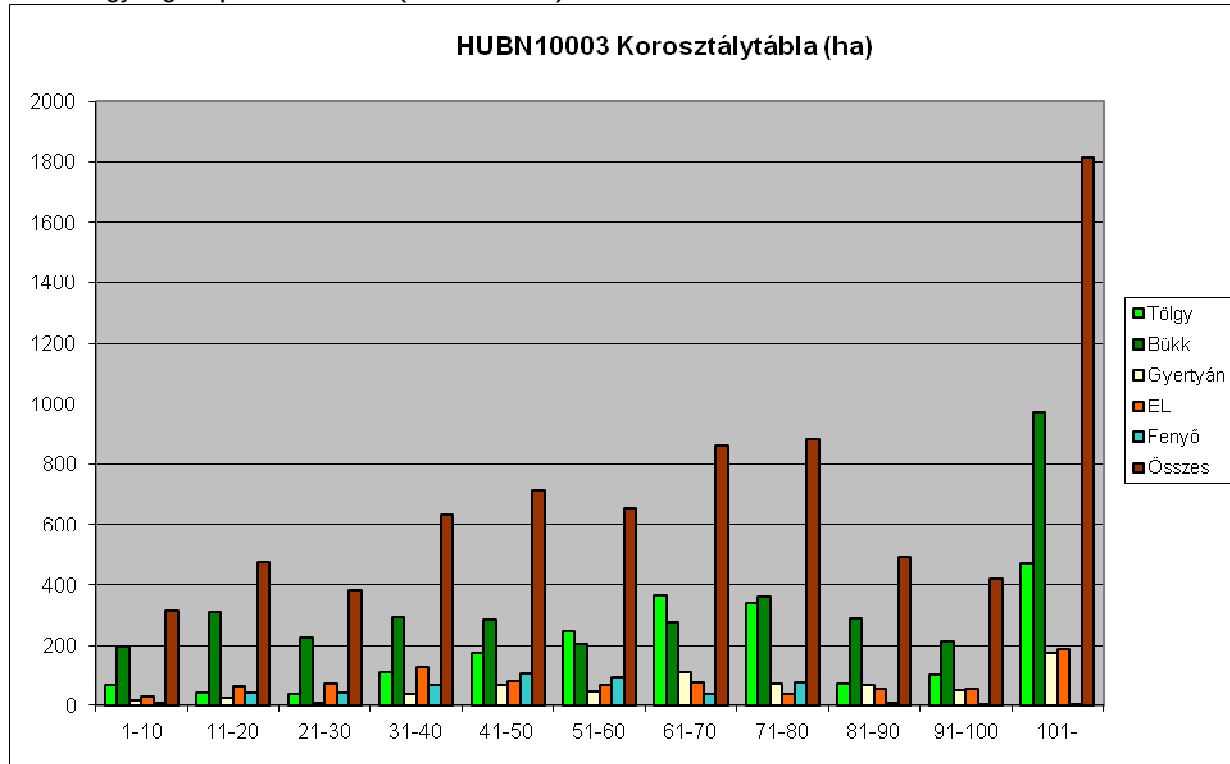
Az erdőtervezési körzetben a Natura 2000 oltalom alatt álló erdők természetessége az Evt. 7. § (1) bekezdése szerint lett besorolva:

Natura 2000 terület	Erdők természetesség szerinti megoszlása (terület %)				
	természetszerű	származék	átmeneti	kultúr	faültetvény
Bükk-hegység és peremterületei (HUBN10003)	73	23	1	3	0
Bükk-fennsík és a Lök-völgy (HUBN20001)	83	12	1	4	0

A vizsgált terület 92 %-át borítják erdők, melyek természetességi állapotának szinten tartást, javítását szolgálják az erdőtervben lévő konkrét előírások, illetve azok hiánya (természeti folyamatok szabad érvényesülése).

A Natura 2000 oltalom alatt álló erdőkben az egyes fafajok korosztályainak területe (ha):

Bükk-hegység és peremterületei (HUBN10003)

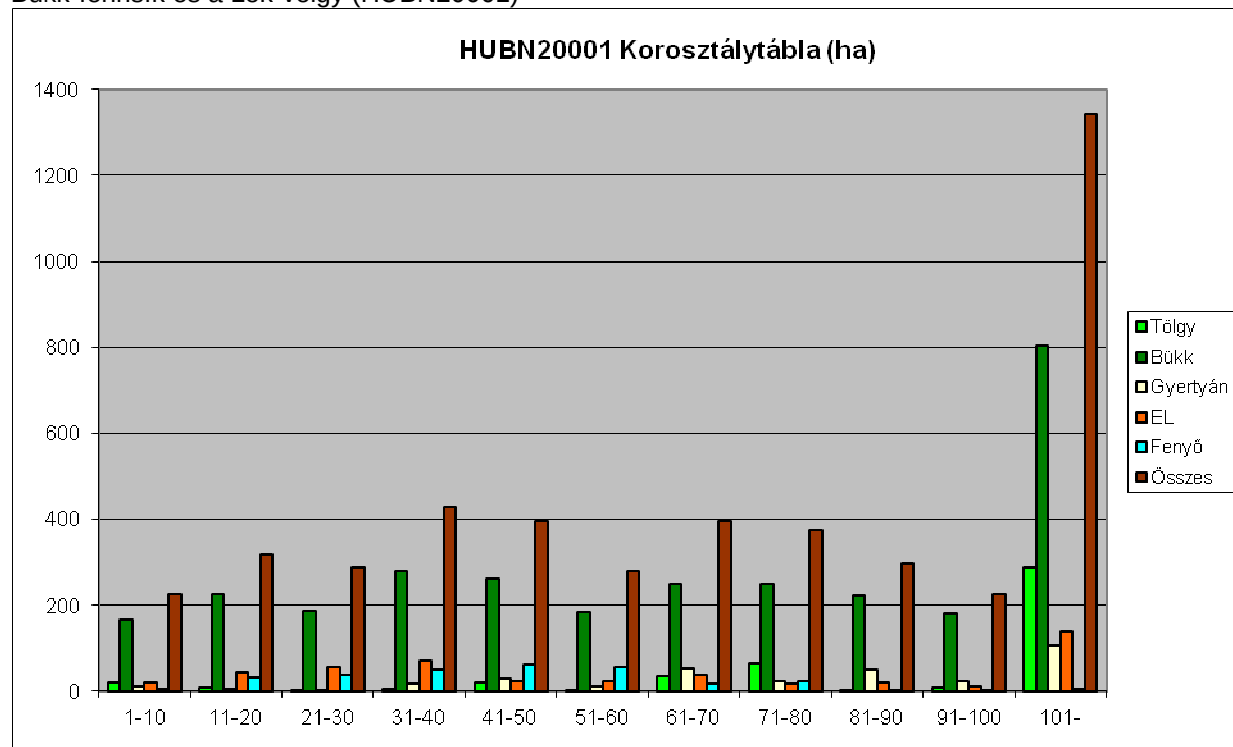

A diagram vizsgálata alapján látható, hogy a site körzetbe eső területének 82%-át a bükk és a tölgyek, valamint az ezeket kísérő gyertyán teszik ki. Ez a három fafaj képezi a bükkös és a gyertyános-kocsánytalan tölgyes faállománytípusok alapját, melyek gyakorlatilag a Szubmontán és montán bükkösök (9130), a Cephalanthero-Fagion közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), valamint a Pannon gyertyános-tölgyes (91G0) és Pannon cseres-tölgyesek (91M0) jelölő élőhelyek fő állománytípusait jelentik. Kedvező, az élőhelyek fenntartásának fontos biztosítója a bükk fafaj stabil, egyenletes eloszlása.

Fiatalabb korosztályokban az egyéb lombos elegyfajoknak (EL) viszonylag alacsony az aránya, ezért már tisztítási kortól kezdődően az elegyfajok állományon belüli megtartására kell törekedni, amit az erdőtervi előírások is tükröznek. Ez a természetességi állapot javítását is elősegíti.

Az idősebb korosztályok jobb természetességi állapotát, elegyességét mutatja az elegyfajok ott látható magasabb aránya. Főként itt fordulnak elő a területen a Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdői (9180) és a Pannon molyhos tölgyesek (91H0). Ezek, valamint a Mészkerülő bükkösök (9110) jellemzően faanyagtermelést nem szolgáló, teljes korlátozás alá eső erdőrészekben, illetve azok érintetlen részterületein találhatóak.

A fenyő a 10-80 éves korosztályok mindegyikében, de ma már szórtan, kisebb foltokban található meg. A legfiatalabb korosztályokban pedig kevés kivétellel elegyként, (pl. vörösfenyő, lucfenyő) és nem állományalkotó főfafajként van jelen. Egészségi állapota és az erdőtervi előírások (szerkezet átalakítás) miatt további gyors térvesztése várható.

A grafikon elemzése során alapvetően a fentebb már leírt megállapításokat lehet tenni azzal a különbséggel, hogy mivel az itteni erdők jellemzően magasabb térszintben helyezkednek el, ezért a Pannon gyertyános-tölgyes (91G0), Pannon cseres-tölgyesek (91M0) és Pannon molyhos tölgyesek (91H0) jellemző erdőállományai jóval kisebb területen vannak jelen, a bükk fafaj meghatározó.

Összefoglalva:

Az erdőtervezési körzetben lévő erdők természetességi állapota kedvező, a tervezett erdősítési előírások ennek az állapotnak a szinten tartását illetve fejlesztését szolgálják, a (fenyvesek) szerkezet átalakítása révén pedig tovább csökken a kultúr erdők aránya. A fahasználati beavatkozások (nevelővágások, fokozatos felújító és szálaló vágások) az elegyesség növelése és a felaprózott és elnyújtott felújítási folyamat révén szintén hozzájárulnak a vegyes szerkezetű, elegyes (természetszerű erdők) állományok térfoglalásának növeléséhez, a nagy területű, egykorú erdőtömbök átalakításához, az élőhelyek fenntartásához, a fajok életfeltételeinek javításához.

A távlati célállományok terv szerinti megvalósítása élőhely rekonstrukciót, illetve fejlesztést, a természetességi állapot javulását, a gyakorlatban a természetes felújításokban erdőrésztelen belüli vegyes állományszerkezetet és a fenyvesek őshonos lombos állományokkal történő leváltását jelenti.

Átalakító üzemmodd jelenleg csak kísérleti (1%) méretben jelenik meg a tervben.

Szálaló üzemmoddban – szintén kísérleti jelleggel – kezelik a terület 2%-át.

A fafaj-összetétel és korosztály szerkezet üzemi méretben nyújt jó alapot a folyamatos erdőborítást biztosító szálaló üzemmoddra történő átállás eléréséhez szükséges első lépésként az átalakító üzemmodd bevezetéséhez a következő erdőterv készítésekor.

3.6. A körzeti erdőterv társadalmi, gazdasági következményeinek leírása

A Lillafüredi erdőtervezési körzet a Bükk-hegységben - a Központi-Bükk erdőgazdasági tájrészletben – csaknem teljesen hegyvidéki, kis részén dombvidéki, változatos domborzatú területet foglal magába. A terület erdei – a sok évszázados gazdálkodás ellenére, illetve azzal együtt is őrzik a természetes erdőtakaró jellegzetességeit, zonális erdőtársulásként jellemzőek a hegyvidéki bükkösök, gyertyános tölgyesek és kocsánytalan tölgyesek, az extrém termőhelyeken érzékeny erdőtársulások (pl. hársas törmeléklejtő-erdők, molyhostölgyes bokorerdő, változatos sziklaerdők és szurdokerdők) találhatóak, míg az ültetett fenyvesek egyre kevesebb, bár ökológiai szempontból értékes helyet foglalnak el. A körzet kiváló természeti adottságainak megfelelően kiemelkedően magas az erdősültség (92%).

Az erdőtervezési körzetben évszázadokra visszanyúló hagyományai vannak az erdőgazdálkodásnak, mely 1776-tól a Bükk-hegység egy részén, míg 1815-től általánosan is középtávú terv (ún. üzemterv, illetve mai nevén erdőterv) szerint folyik. Ez a nagy gazdasági világválság és a háborúk idejét leszámítva – kisebb-nagyobb eltérésekkel - szabályozott módon biztosítja az erdő hosszú távú, tartamos megőrzését. Ennek is köszönhető, hogy az erdőtervezési körzet erdőterületének magas az ökológiai értéke, 92%-a megfelelt a Natura 2000 hálózat kijelölés kritériumainak.

A körzet területét mindig is összefüggő erdőség borította, mely előbb a királyé volt, majd az állam tulajdonába került és sokáig kiapadhatatlannak tartott forrásként szolgálta elsősorban a vadászatot, de az épület- és tűzifa igényeket is. Az ipari fejlődés káros hatásaként (üveggyártás és vaskohó) a XVIII.-XIX. században intenzívvé vált fakitermelések miatt helyenként (Bükk-fennsík jelentős részén) ún. irtásrétek alakultak ki, melyeket később nem őshonos fák, elsősorban lucfenyővel ültettek be.

Az erdőgazdálkodás a nehézipar fejlődését (diósgyőri vasgyártás beindulását) követően is fontos szerepet játszott a helyi lakosság életében, az időszakos foglalkoztatásával is javította a vidék eltartó képességét. A térség lakói gyakran erdei mellékhaszonvételekkel (pl. mész- és faszénégetés) egészítették ki jövedelmüket, mely termékek messze, az Alföld távolabbi tájaira is eljutottak. A nagy erdőgazdálkodási hagyományokkal rendelkező körzetben a faanyag hasznosítására létrejött vállalkozások javították a foglalkoztatottságot, segítették a megélhetést.

Minden nemzetgazdasági ágazatnak, így az erdőgazdálkodásnak és a fafeldolgozásnak is mai napig fontos szerepe van az alapvető igények (ipari- és tűzifa) kielégítésében a vidék lakosságmegtartó képességének megőrzésében. Különösen fontos a képzett szakmunkások foglalkoztatása (fakitermelés, szállítás, fafeldolgozás) és a nagyobb élők munkai igényű tevékenységek (erdőfelújítások ápolása) fenntartása az ilyen súlyos foglalkoztatási gondokkal küzdő régióban, illetve megyében. Erre a célra előnyösen felhasználhatók az erdőgazdálkodást ösztönző támogatások, amelyek segítségével a foglalkoztatási gondok is enyhíthetők és az erdők természetességi állapota, ökológiai értéke tovább javítható. Az erdőgazdálkodás egyúttal a megújuló energiahordozók bővített újratermelésében is fontos szerepet tölt be.

A társadalomban a természetes anyagok felhasználása és alkalmazása iránti igény észrevehetően egyre növekszik, ami az erdei haszonvételek korábbiakban megszokott szintjének fenntartását teszi szükségessé, az erdő által meghatározott környezeti elemek és természetes élőhelyek védelmének figyelembevételével.

Az erdőtervezési körzet városias környezetben (Miskolc határában) helyezkedik el. Éppen az ipari és más káros környezeti hatások miatt kiemelkedően fontos az erdők egyéb, nem fatermesztési funkcióinak érvényesülése. A lakosság részéről a környezeti elemek, a természetes élőhelyek és élőlények védelme – a káros hatások mérséklése és a közjóléti funkció erősödése – fokozott igényként jelentkezik, amivel összhangban vannak a Natura 2000 célok eléréséhez szükséges intézkedések végrehajtása. A látogató forgalom, illetve annak természetvédelemmel összehangolt irányítása (turistautak kijelölése, pihenő helyek elhelyezése) fontos feladat. Az erdők ilyen terhelését nagyban növeli, hogy a turizmus szempontjából országosan kiemelt térségről van szó. A turisztikai fejlesztések a leépült nehézipar után a térség kitörési lehetősége, melyhez jó alapot ad a szakszerű erdőfenntartás, hiszen ez biztosítja tartósan az erdők látogatók számára is attraktív fennmaradását (erdei iskolák, ökoturizmus).

A körzet országos átlaghoz közeli munkanélküliségi aránya megköveteli, hogy minden ágazat – így az erdészeti ágazat is – hozzájáruljon a foglalkoztatási szint fenntartásához, növeléséhez, a nemzeti erőforrásoknak (így a humán erőforrásoknak) ésszerű hasznosításához, növelve ezáltal is a térség eltartó, megtartó képességét.

Az erdőtervezési körzet Natura 2000 besorolással érintett, jelen vizsgálat alá eső része tisztán állami tulajdonban van, kezelőként az Északerdő Zrt. (Miskolc, Deák tér 1.) a bejegyzett erdőgazdálkodó.

4. Az erdőterv hatásainak értékelése, a várható természeti állapotváltozás leírása és azok hatásainak értékelése a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra.

4.1. Általános tervezési irányelvek

- Fokozottan védett természeti területen lévő, őshonos fafajokból álló erdőállományokban csak olyan beavatkozások tervezhetők, melyektől az erdő természetességi állapotának javulása, természeti értékének növekedése várható. Az esetleges beavatkozások célja az adott termőhelyre jellemző optimális fafajösszetétel, a változatos kor-és térszerkezet kialakítása lehet, lehetőség szerint a folyamatos erdőborítottság fenntartása mellett.
- Védett természeti területen lévő, nem őshonos fafajokból álló erdőállományok esetében az erdőfelújítás csak a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokkal, szerkezetátalakításként tervezhető.
- Teljes korlátozást kell megállapítani a hársas törmeléklető-erdők (Mercuriali-Tilietum), szilikát sziklaerdők (Sorbo-Quercetum), molyhostölgyes bokorerdők (Ceraso-Quercetum pubescentis), valamint a társulástanilag pontosan be nem sorolható sziklaerdők minden állományára, a szurdokerdőkre. Patakmenti puhafás ligeterdők hagyományos vágásos üzemmódban nem kezelhetők.
- Nevelővágások tervezése során az elegyfajok, száradó, odvas faegyedek kíméletére, a sematikus gyérítési módszerek kerülésére fel kell hívni az erdőgazdálkodó figyelmét (megjegyzés rovat). Az ún. "böhöncös" egyedek egy része is meghagyandó. Egészségügyi termelés őshonos állományokban csak kivételes esetben, a Bükki Nemzeti Park Igazgatósággal előzetesen egyeztetve tervezhető.
- Véghasználati tervezés általában a szokásosnál magasabb vágáskorok alkalmazásával történjen (biológiai vágásérettséghez közeli időpontban), a vágáskorok erdőrésztelenként egyeztetendők a Bükki Nemzeti Park Igazgatósággal. Tarvágás csak nem őshonos fafajokból álló, vagy szerkezetátalakításra szoruló származék erdőkben tervezhető, az utóbbiak esetén a BNPI-vel történő előzetes egyeztetésnek megfelelően.
- Véghasználati tervezések esetében a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság igénye az élőhelyátmentés céljait szolgáló hagyásfacsoportok vagy állományrészek visszahagyása. A csoportok kijelölését a természetvédelem lehetőség szerint az erdőtervezés terepi munkáival párhuzamosan elvégzi, így ezek az erdőtervezés során leírhatók, fakészletük a véghasználati tervezésben nem szerepel. Kiemelten fontosak a vizes élőhelyek, illetve az extrém száraz termőhelyek.
- A leromlott állapotú fenyveseket koruktól függetlenül véghasználatra kell tervezni szerkezet átalakítással.
- A védett erdők felújításánál lehetőleg az adott termőhelynek megfelelő, őshonos fafajokat kell alkalmazni. A Bükk-fennsíkon tervezett erdősítéseknel B-főfafajú, lucfenyő elegyes felújítást kell tervezni az erdőfelújítás sikeres végrehajthatóságának érdekében. Gondolunk itt a töbrök őshonos fafajjal történő nehézkes felújíthatóságára.
- A nevelővágások során is törekedni kell a természetes erdőtársulásoknak leginkább megfelelő fafaj és kor összetétel fenntartására. Kísérő fafajok védelme!
- A szájalóerdő természetes felújításból származó, őshonos, a termőhelyre jellemző erdőtársulás fafajaiból álló elegyes, vegyes korú, vegyes méretű erdő, melynek sajátos szerkezete a természet teremtő erejének hatékony felhasználásával fenntartja az állandó erdőborítást, a folyamatos természetes felújítást és biztosítja az állandó vastagfa hozamot.

A körzeti erdőterv elkészítése során figyelembe vett természetmegőrzési szempontok:

Az erdőhöz kötődő közösségi jelentőségű jelölő fajok és jelölő erdei élőhelytípusba tartozó erdők kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, kiemelten a természetességi állapot fenntartása, illetve lehetőség szerinti javítása.

Az érintetlenséget igénylő érzékeny termőhelyek, élőhelyek a természetvédelmi és Natura céloknak is megfelelően elhatárolásra kerültek a véghasználatra tervezett részekről, erdőrésztlet megosztással, vagy a BNPI kijelölése alapján. Itt teljes korlátozás (faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód), vagy legfeljebb az erdőállapot fennmaradását biztosító fakitermelési lehetőség került megállapításra.

A nem őshonos főfafajú (fenyves) állományokban – egy erdőrésztlet kisebb részterületének kivételével - kötelezővé vált a fafajcserés felújítás (az erdőszerkezet Evt. 55. § szerinti átalakítása), ezért erdősítési célállományként kizárólag őshonos fafajú (elegyes) állomány került előírásra.

A kivétel oka az, hogy az adott (Miskolc 46 U erdőrészletben 1,60 ha) extrém időjárási hatások (fennsíki töbrökben gyakori kései fagyok) miatt első lépésben zárt erdőként csak lomb elegyes fenyves hozható létre, mely állományneveléssel és további apró véghasználatokkal (és erdősitéssel) alakítható át bükkössé.

A nevelővágások tervezésekor a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajok – különösen az intenzíven terjedő fajok – visszaszorítását és az őshonos elegy- és kísérő fajok kíméletét biztosító fakitermelési előírás.

A vágásos és átalakító üzemmódban kezelt erdőkben – a termőhelynek megfelelő, őshonos fafajú állományokban, így a jelölő élőhelyeken is a tarvágás tilalma mellett a többkorúság kialakítása érdekében általános a csökkentett erélyű fakitermelés, kisebb erélyű bontóvágás, illetve szálalóvágás.

A Tvt. 33. § rendelkezéseinek megfelelően a véghasználatok tervezésekor kiemelt szempont az egykorú erdőtömbök kialakulásának megelőzése, az állományok változatosságának fokozása, a felújítóvágások szétaprózódása, Az összevágások elkerülése úgy, hogy 5 hektárt sehol sem haladhatja meg a még be nem fejezett egybefüggő erdőfelújítás mérete. Ez fontos eszköze a korábban egykorú erdőtömbök mozaikossá tételének, vegyes szerkezetű erdők létrehozásának, és hosszú időre segíti a természetvédelmi célok megvalósulását, számos jelölő faj (pl. lepkék, növények) számára termet kedvező élőhelyet a hagyásfa csoportokkal tarkított vegyeskorú erdő.

A természetes felújítások időbeni elnyújtása szintén a (védelmi) Natura célokat szolgálja, ezért a jelölő élőhelyeken a vágásérettségi korok emelésével és a véghasználatok felújulás mértéktől elmaradó erélyével a vegyes erdőszerkezet kialakítására, az erdei életközösség gazdagodására kell törekedni az élőhelyek stabilitása, gazdagodása, egyúttal a jelölő fajok védelme érdekében.

Védett, egyúttal közösségi jelentőségű, fában fejlődő bogár-, valamint az odúlakó madár- és más állatfajok életfeltételeit javítja a fakitermelésekre széles körben alkalmazott, az idősebb, de még állékony fafajokból, illetve böhöncös, odvas faegyedekből hagyásfa, illetve hagyásfa csoportok visszahagyása. Szintén ezen jelölő fajok védelmét szolgálja - a BNPI által megfogalmazott elvárások szerint – a holtfa meglétéhez szükséges korlátozások (visszahagyás) előírása és hogy a külön fafajsortban le nem írt (összes fatérfogathoz képest relatíve kevés, de ökológiailag igen fontos) álló és fekvő holtfára nem készült fakitermelési előírás, vissza kell hagyni az erdőben. Ezen felül az elhalt, károsodott fákra vonatkozó egészségügyi fakitermelés erélye is mérséklődött.

Revírfoglalási, szaporodási és utódnevelési időszakban a védett madarak, egyúttal közösségi jelentőségű állatfajok védelmét megfelelő mértékű tér- és időbeli korlátozással kell biztosítani. A fészkek környezetében érintetlenül hagyandó védőzóna került lehatárolásra, míg a fészkek tágabb környezetében a szaporodást, utódnevelést segítő az erdőgazdálkodásra vonatkozó időbeli korlátozás lett elrendelve. Hasonló kedvező hatások érdekében esetenként idős állományrészek, illetve facsoportok visszahagyásra kerültek. A madárfajok speciális igényeit a terv készítésekor messzemenően figyelembe vették.

Erdővédelmi okból, illetve szerkezet átalakításra tervezett lúcfenyves állományok tarvágásakor minden esetben az összes őshonos faegyed kitermelésének tilalma előírásra került. Figyelemmel arra, a tényre, hogy a terület egyúttal Magyarország kiemelt turisztikai célpontja gyakran a közjóléti létesítmények (pl. pihenőhelyek) környezetében is hagyásfa csoportok kerültek kijelölésére. A hagyásfák csak különleges esetben, így veszélyelhárítás érdekében (pl. elektromos hálózat, épület veszélyeztetése) termelhetők ki, és a faanyagukat holt faanyagként a területen kell hagyni, melytől csak szakmai szempontok alapján, így különösen az erdő védelme érdekében lehet eltérni.

Az erdőtervi előírások és korlátozások a teljes erdőrészlet azon részét érintik, ahol az adott jelölő faj, illetve élőhely ténylegesen előfordul, illetve a tervelőírással a faj és élőhely megtelepedésének a lehetősége megteremthető. Mindezek olyan mértékűek, amelyek szükségesek a Natura 2000 célok eléréséhez, ugyanakkor nem jelentenek indokolatlan korlátozásokat az erdőgazdálkodásban, illetve éppen ellenkezőleg a tartamosság felé hatnak, ezzel segíti az erdőgazdálkodás hosszú távú céljait.

Az üzemtervtől eltérő tevékenységek engedélyezése (Evt. hatálybalépése előtt), illetve az erdőterv módosításai (2009. július 10. után) során figyelembe vett szempontok:

Üzemtervtől eltérő tevékenység, illetve (az Evt. hatályba lépését követően) erdőterv módosítását az erdőgazdálkodó kérelmére, vagy hivatalból végezte az erdészeti hatóság. A kérelemre folytatott eljárásokban a módosításnak alapvetően két oka volt, a bekövetkezett károsítások (bükkösökben viharok, fenyvesekben száradás), vagy az újulat fejlődését, fényviszonyok változását segítő, az eredetit meghaladó mennyiségű fakitermelési lehetőség biztosítása. A módosításokra jellemzően megtakarítási kötelezettség előírásával került sor, vagyis az erdőtervből azonos mennyiséggel törlésre kerül más erdőrészletben megtervezett fakitermelési lehetőség. A hivatalból végrehajtott erdőterv módosításoknak szintén két fő oka volt. A lucfenyő száradással összefüggésben erdővédelmi céllal fakitermelés és - amennyiben a pusztulással érintett terület meghaladta a fél hektárt (Evt. 51. § (7) bekezdés) - őshonos fafajú erdőfelújítás előírása, illetve a védett (jelölt) madárfajok élőhelyének védelme érdekében a megváltozott körülmények (pl. új fészekfoglalás) miatt a Natura célok érdekében szükséges korlátozások érvényesítése.

4.2. Natura 2000 területenkénti értékelés

HUBN10003 Bükk hegység és peremterületei

Elsősorban erdei fajok előfordulása jellemző, a ragadozó madarak száma alapján közösségi jelentőségű terület (parlagi és békászó sas, a kígyászölyv és darázsölyv), de ezek mellett jelentős a középfakopáncs, a harkályok, az örvös- és kis légykapó valamint a hamvas küllő itteni állománya is.

Megőrzésük érdekében szükséges általános erdőkezelési irányelveket a 4.1. fejezet tartalmazza.

Az erdőgazdálkodással érintett jelölt madárfajok

Harkályfélék (*Dendrocopos* spp., *Dryocopus martius*, *Picus canus*)

A harkályfajok nagyon érzékenyek az élőhelyük megváltozására, elsősorban a holt fához való erős kötődésük miatt (fészkelőhely, táplálkozóhely). Idős erdőállományokhoz kötődnek, melyekben a holt fa aránya is megfelelő. Mivel a jelölt harkályfajok nem vonulók, magas a fészkelőhelyhez való hűségük.

A természetes, fészkelésre alkalmas erdőterületeken belül is számos faj élőhely-specialistaként értékelhető. Az élőhely minőségét jelző, a fajok által hasznosított források számos esetben kvantifikálhatók (úgy mint a preferált táplálék, a holtfa anyaga, minősége, mennyisége, az élőhelyfoltok mérete). Az erdészeti beavatkozások közvetlenül érintik ezen fajokat.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében előírt védelmi intézkedések:

- Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére.
- A fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.

Egyes harkályfélék specifikus igényei:

A **közép fakopáncs** erősen kötődik az idős, tölgy dominált erdőtípusokhoz. Elsősorban felületlakó rovarokkal táplálkozik az év nagy részében, így a rovarfajokban gazdag repedezett kérgű fafajok (elsősorban tölgyek) fontos táplálékforrást biztosítanak a faj számára. De táplálékként a levelekről begyűjthető rovarok is szerepelhetnek. Az erdőfoltok mérete befolyásolja a fészkelés sikerességét, az utódok számát is (bár a vizsgálatokat a nagy fakopáncs esetében végezték): így az erdőterületek fragmentációja jelentős negatív hatásként értékelhető a reprodukciós sikeresség tekintetében is.

Az erdőtervben - a korábbi állapothoz képest - az erdő jelentős fragmentációja nem következik be, így nincs negatív hatása a faj természetvédelmi helyzetére.

A **fehérhátú fakopáncs** a kifejezetten idős (sok esetben 100 évnél idősebb) erdőállományok fészkelőfaja. Elsősorban a bükkösöket preferálja, de ritkán tölgyes állományokban is megjelenik fészkelőként. Fészket derékbe tört fatörzsek, elhalt, kitört vastag ágak vége alatt 0,5-1 méterre készíti. Kifejezetten a pudvás, korhadó fatörzsekbe ácsolja odúját. Szüksége van mind álló, mind fekvő holt fára, mivel táplálékát egyaránt keresi mindkettőben. A faj megőrzése szempontjából rendkívül fontos az idős erdőállományok megléte és a holtfa biztosítása a revírek közelében.

A magas vágáskorok miatt – a tartamos erdőgazdálkodásnak köszönhetően – mindig vannak idős (100 évnél idősebb) állományok. Az odvas és lábon száradt fák, facsonkok visszahagyásra kerülnek, így a faj fennmaradásához szükséges holtfa rendelkezésre áll. Viszonylag egyenletes eloszlásban található a vizsgált területen faanyag termelést nem szolgáló érintetlen erdők is.

A **fekete harkály** alapvetően a magas, hosszú törzsű lombhullató erdőket preferálja. Az élőhelyválasztását valószínűleg a speciális táplálék igénye is meghatározza (pl. hangyák). Alpokban végzett felmérések alapján a magas lombkorona-záródású (80-90%), közepes – magas fasűrűségű (1200 – 1400 fa/hektár) erdőállományokhoz szignifikánsan köthető a faj. A vizsgálatok azt is kiderítették (1991-2004 között), hogy számos fészkeküreg és odút folyamatosan használtak a harkályok évről-évre (ismeretesek olyan üregek, melyeket folyamatosan nyolc évig használtak, esetenként ugyanaz a madár (pár)). Ugyanezen vizsgálat – összehasonlítva más harkályfajokkal – megállapította, hogy a fekete harkály kevésbé érzékeny az erdőkezelésekre, jó adaptációs képességekkel rendelkezik. Mindezek miatt a fajra az erdőterv szerint folytatott erdőgazdálkodás nincs kedvezőtlen hatással.

A **hamvas küllő** gyakran előfordul nyílt ligetes területeken, kisebb kiterjedésű fás területeken – fasorok, parkok, temetők, kertek, szőlőterületeken, mezőkön, legelőkön, part menti fás területeken, kevésbé zárt erdőkben – ill. bükkösökben, vegyes állományú lombhullató erdőkben. Tipikus élőhelyeként a ritkás öreg tölgyeseket, ligeterdőket és idősebb bükkösök széleit nevezik meg, ha ezen részeken odúkészítésre alkalmas fákat talál. A küllőfajok erősen táplálék-specifikusak (hangyák). A hamvas küllő csak akkor épít új odút, ha a területén nincs több elhagyott vagy olyan odúk találhatóak azon a területen, amelyek más (konkurens) madarak által már lakottak. A hamvas küllő élőhelye tehát az odvas fák visszahagyásával és az erdőgazdálkodás során keletkező ritkás (bontott) állományokkal, erdőszélekkel egyértelműen bővül.

Örvös- és kis légykapó (*Ficedula albicollis*, *F. parva*)

Közép-Európában az örvös légykapó állományai stabilnak mutatkoznak. A faj hiányát legtöbbször az odvas fák hiánya, a nyílt záródású fiatalos erdőállományok (pl. vágásterületek, fáslegelők) meglétével magyarázzák. Az erdőben található holtfához, mint fészkelőhelyhez kevésbé kötődése az élőhely jellegének a függvénye. Az erdőtípus tekintetében tágtűrőnek mutatkozik, mind a tölgyes, mind a bükkös állományokban megtalálható.

A **kis légykapó**, az egyik legveszélyeztetettebb odúlakó énekesmadarunk, állományai folyamatosan csökkenek, több tradicionális fészkelőterületéről eltűnt a faj, a Bükk hegységben is igen kevés fészkelőhelyét sikerül kimutatni. Ennek oka több tényezőre vezethető vissza: (1) az erdei élőhelyek kedvezőtlen változása, ill. (2) a vonulás során észlelhető változásokkal (Indiai szubkontinens). A kis légykapó a kissé nyíltabb helyeket választja fészkelőhelyként (pl. erdőszegélyek), de többnyire „őserdő” jellegű, színtezett, táplálékban gazdag erdőállományokat preferál. Fészkelési időszakban elsősorban a fákról, illetve a lombkoronaszintről táplálkozik, ritkábban a levegőből, illetve a földről.

A holtfa és odvas fa visszahagyásával a harkályfélelnél leírtakhoz hasonlóan légykapókra sincs jelentős káros hatással az erdőterv szerinti erdőgazdálkodás.

Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*):

Gyors folyású patakoknál él. Rovarokkal táplálkozik. Állandó, de télen kóborol. Hegyi patakok mentén, sziklafal üregeibe készíti fészket. Emiatt az erdőgazdálkodás közvetlenül nem érinti. Élőhelyét a közelítés során kímélni kell.

Kék galamb (*Columba oenas*)

Rendszeres erdei fészkelő, fészkelőodút legtöbbször a fekete harkály „állítja elő”. Téli időszakban pusztai, síkvidéki területeken át is telel, rövid távú vonulónak tekinthető. Lengyelországi fészkeszelektációs vizsgálatok kimutatták, hogy a predáció (pl. nyuszt) esélyét csökkenti, ha a kék galamb a simakérgű bükkfákat és a magasabban fekvő odúkat preferálja. A telepek fennmaradását az is szolgálhatja, hogy a bükk eleve hosszabb életű a természetes erdőállományokban. A vizsgálatok szerint az élő fát preferálja az álló holtfával szemben (a thermoreguláció biztosításával). Fészkelő állományainak fenntartását a nagyméretű élő bükkfák és megfelelő – fekete harkály által kivájt – odúk megléte biztosíthatja.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére.
- A fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.

Az érintetlen véderdők, hagyásfacsoportok biztosítják a faj kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését. A fentiek korlátozások betartása esetén az erdőgazdálkodás nincs jelentős kedvezőtlen hatással a fajra.

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)

A ragadozómadarak között táplálékspecifikusnak tekinthető, táplálékának cca. 95%-át kígyók (siklók) alkotják. Speciális tápláléka miatt nagy vadászterületre van szüksége, amelyet a levegőben vitorlázva kutat át zsákmány után. Fészkelőként elsősorban zavarástól mentes erdőállományokat preferál, míg táplálkozóterületként a nyílt, napos, facsoportokkal és bozótosokkal ritkán benőtt vidéket kedveli. A fészek általában tölgyön, erdei vagy feketefenyőn van. A kígyászölyv legtöbbször maga építi a fészket, ritkán más ragadozómadarakét foglalja el. A faj méretéhez viszonyítva meglepően kicsi fészket a fák csúcsi részébe építi (számos esetben a tölgyfákon található fagyöngybe rejti).

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- A fészkelőhely körül 200 méter sugarú körben a fészkelőhely védőzónája kerül kijelölésre (a domborzati és állományviszonyok figyelembevételével).
- Időbeni korlátozás a fészek körüli 400 m sugarú körön belül (a domborzati és állományviszonyok figyelembevételével) március 15. és augusztus 31. között van.

Az ismert ragadozó madár fészek környezetében a védőzónák kijelölése a BNPI adatszolgáltatása alapján a korábbi években már megtörtént. A faj táplálkozási területként előnyösen tudja hasznosítani az erdőgazdálkodás során keletkező vágásterületeket.

Darázsölyv (*Pernis apivorus*)

Elsősorban a melegkedvelő - helyenként felnyíló - erdei élőhelyekben fészkel molyhos és cseres-tölgyesekben. Szórványosan mezofil, üde zárt erdőkben is megtelepszik (pl. gyertyános-tölgyesek, sziklaerdők). Számos esetben a középkorú erdőállományokat preferálja, így már a gyérítések során is veszélyeztetett lehet. Táplálkozása révén (darazsak, bábok) sok esetben tartózkodik a talajon, így részben fontos számára a fekvő holtfa jelenléte is. A többi ragadozómadárhoz hasonlóan az emberi zavarásra érzékeny, elsősorban a fészkelési időszakban, a fészek közelében.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- A faj védelme érdekében az erdőgazdálkodási tevékenységgel összefüggésben a fészkelőhely környékén 100 méteres védőzóna hagyásfacsoportként való visszahagyása, az emberi zavarás és minden erdőgazdálkodási tevékenység (erdővédelmi tevékenység kivételével) megtiltása 200 méteres körzetben a költési időszakban.
- A földön fekvő holtfa visszahagyása valamint a fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (március 15. – augusztus 15.) időbeni korlátozás is elő lett írva.
- Az ismert ragadozó madár fészek környezetében a védőzónák kijelölése a BNPI adatszolgáltatása alapján a korábbi években már megtörtént.

Urali bagoly (*Strix uralensis*)

Odvas, széthasadt törzseket is tartalmazó idős bükkös állományok szolgálnak fészkelőterületként, gallyfészekben vagy odúban fészkelő faj (mesterséges odúban is megtelepszik).

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- A fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (február 1. – július 15.) időbeni korlátozás.
- Idős facsoportok hagyásfacsoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas-széthasadt törzsek kíméletére.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

Erős, terebélyes koronájú fákkal tarkított idős, zavartalan erdők szolgálnak fészkelőhelyként. Az erdőtömbök közelében elhelyezkedő, üde-nedves gyepterületek és egyéb mezőgazdasági területek a táplálkozó területei, gallyfészekben fészkelő faj.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- A böhöncök (fészkekrákásra alkalmas, nagy koronájú fák) hagyásfaként történő visszahagyása a fakitermelések során.

- A már meglévő fészkek körül a BNPI által megadott védőzóna visszahagyása.
- A fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (március 15. – augusztus 15.) időbeni korlátozás.

Békászó sas (*Aquila pomarina*)

Idős, nagy kiterjedésű zárt állományokban, hazánkban főleg cseres-tölgyesekben fészkelő faj. Zavarásra és a fészkelőhely állományszerkezetének megváltozására érzékeny. Fészket kizárólag a lombkoronába építi. Fészkelőhelyein az idős állományokban minimális fahasználatra kell törekedni, hogy a zárt erdőállománykép megmaradjon. Csak a hosszú 150-200 év vágásfordulójú szálalásos fahasználat elfogadható. A többszintes erdőállomány képet fenn kell tartani.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- Fészkek körül kb. 300 méter sugarú körben történik fészkelőhely védőzónájának kijelölése (domborzati és állományviszonyok figyelembevételével.)
- Időbeni korlátozás a fészkek körüli 500 m sugarú körön belül (a domborzati és állományviszonyok figyelembevételével) március 15. és augusztus 31. között van.

Az ismert fészkek környezetében a védőzónák kijelölése a BNPI adatszolgáltatása alapján a korábbi években már megtörtént. A védőzónában fakitermelés nem történik. A faj táplálkozási területként előnyösen tudja hasznosítani az erdőgazdálkodás során keletkező vágásterületeket.

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

A lappantyú az eredeti élőhelyét jelentő nyíltabb erdős-bokros erdei és agrárterületek mellett nagyobb kertekben, települési parkokban is előfordulhat. Napközben a száraz erdők és cserjések talaján pihennek. Tollruhájuk kitűnően rejtje őket az avar között. Fészkeiket talajmélyedésekbe rakják. A költési időszak június és augusztus között van.

Védelmi intézkedések:

- a bokorerdő- jellegű és melegkedvelő tölgyes erdőkben erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása, fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása a költési időszakban.

HUBN20001 Bükk-fennsík és a Lök-völgy

A *Bükk-fennsík és a Lök-völgy* Natura 2000 terület teljes egészében beleesik a felülvizsgálattal érintett területbe. A terület 95 %-a védett természeti terület, a Bükki Nemzeti Park része. A Natura site a vizsgált terület jelentős részét lefedi.

Az általános erdőkezelési irányelveket a 4.1. fejezet tartalmazza.

Az erdőgazdálkodással érintett jelölő élőhelyek

Nem erdei jelölő élőhelyek

6190 Pannon sziklagyepek

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött, így a körzeti erdőtervnek jelentős hatása nincs rá. Előfordulhatnak erdei tisztásokon, erdőszegélyeken. A közelítés, készletezés érintheti elsősorban az élőhelyet. A vizsgált területen 2 db erdőrészlet gerinc menti gyenge termőhelyű részén kis foltban található az élőhely.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- Az érintett erdőrészletekben a tisztást övező gyenge termőhelyű rész hagyásfa csoportként érintetlenül hagyandó
- A készletezés, rakodás, szállítás az érintett területeken a természetvédelmi kezelésért felelős szervvel egyeztetett módon és helyszíneken történhet.

6240 Szubpannon sztyeppék

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött, így a körzeti erdőtervnek jelentős hatása nincs rá. Az erdőrészletekben előforduló kisebb foltokat a környező szegéllyel érintetlenül kell hagyni.

6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött, így az erdőtervnek jelentős hatása nincs rá, erdőszegélyen előfordulhat. Kímélete szükséges a közelítés, készletezés során. Az érintett erdőrészletekben vegetációs időn kívül, fagyott talajon végzett fakitermeléssel a kedvezőtlen hatás kivédhető.

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött. Erdőszegélyekben előfordulhat. Kímélete szükséges a közelítés, készletezés során. A fajgazdag félszáraz irtásrétek, a zárványt képező erdőfoltok, illetve az erdőtömbök szegélye kímélendő. Az élőhelyre gyakorolt hatás így elhanyagolható.

A Miskolc 7 F erdőrészt a BNPI adatszolgáltatása alapján az élőhely területén fekszik. Az idegenhonos lufenyves állomány vágaskora csökkentendő. Az Evt. lehetőséget ad az erdőgazdálkodónak, hogy természetvédelmi okból kérje az erdő fátlan állapotban tartásának engedélyezését.

6520 Hegyi kaszálórétek

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött. Erdőszegélyekben előfordulhat. Kímélete szükséges, a közelítés, készletezés, rakodás, szállítás az érintett területeken a természetvédelmi kezelésért felelős szervvel egyeztetett módon és helyszíneken történhet, így az erdőgazdálkodás nem gyakorol kedvezőtlen hatást az élőhelyre.

7220 *Mésztufás források (*Cratoneurion*)

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött, de erdőben is előfordulhat. A BNPI adatszolgáltatása alapján fahasználattal érintett erdőben az élőhelynek nincs ismert előfordulása.

8310 Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok

Az élőhely jellemzően nem erdőhöz kötött, de erdőben is előfordulhat. A BNPI adatszolgáltatása alapján a fahasználattal érintett erdőrészekben az élőhelynek nincs ismert előfordulása. A barlangok védőzónái a körzeti erdőtervezéskor figyelembe lettek véve.

Jelölő erdei élőhelyek:

9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)

A montán övben, a gyertyános-tölgyes és a szubmontán bükkös övben edafikusan (alapkőzet által befolyásolva) alakulnak ki. Főként a meredekebb, erodáltabb termőhelyeken jönnek létre, gyakran északi kitettségekben találhatók, ahol az intenzív felszíni vízfolyás kilúgzó hatása fokozottan érvényesül. Szilikátos alapkőzeten vagy könnyen kilúgzódó kőzeteken, podzolosodó barna erdei talajon alakul ki, termőrétegük többnyire kiszáradásra hajlamos, sekély, nitrogénben szegény. A társulások létrejöttében döntő ökológiai tényező a talajok savanyú jellege. A mészkerülő bükkösök fajszegény társulások, a gipszint borítása rendszerint csekély. A klímazonális bükkösökre jellemző kora tavaszi aszeptus itt hiányzik. Erdőgazdálkodással jellemzően érintett élőhely.

Veszélyeztető tényezők: tarvágás, erdőfelújítás, telepítés mesterséges módon, erdősítés tájidegen fajokkal, egészségügyi fakitermelés, túltartott vadállomány, idegenhonos növényfajok inváziója.

Az erdőtervben fenti veszélyeztető tényezők figyelembe lettek véve, az állományok természetes felújítással kezeltek, hagyásfacsoport visszahagyása azonban szükséges élőhelyen előforduló jelölőfajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése érdekében.

A beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- A gyéritések és véghasználatok során 5 m³/ha mértékig (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) az álló és fekvő holtfa visszahagyandó.
- Az élőhelyen 5 % hagyásfa csoport kijelölése javasolt erdőrészenként vagy tömbösítve.
- Az erdőrészekben található odvas, böhöncös idős faegyedek visszahagyandók.

9130 Szubmontán és montán bükkösök

Közép-Európa szubmontán és montán régiójában, hűvös, párás klímában nagy területű, zonális, vagy extrazonális helyzetben fordulnak elő. Változatos alapkőzeten alakulnak ki. Talajuk típusa is különböző lehet, melyet általában mély termőréteg és gazdag humusztartalom jellemez.

A felülvizsgálattal érintett területen legnagyobb területtel ez az élőhely fordul elő. Az erdőgazdálkodási tevékenység is jellemzően a zonális bükkösökben zajlik.

Veszélyeztető tényezők: tarvágás, egészségügyi fakitermelés, túltartott vadállomány, idegenhonos növényfajok inváziója, éghajlatváltozás.

Az erdészeti beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- Nevelővágások során egyes őshonos kísérő fafajok (hegyi juhar, kislevelű hárs, hegyi szil) teljes kímélete, további fafajok (korai juhar, madárcseresznye, stb.) kímélete szükséges.
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély fenntartása kívánatos.

- A gyérítések és véghasználatok során 5 m³/ha mértékig (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt.
- Az élőhelyen 5 % hagyásfa csoport kijelölése javasolt erdőrészenként vagy tömbösítve.
- Az erdőrészekben található idős, odvas, böhöncös faegyedek visszahagyandók.

A terv szerinti gazdálkodás mellett, a fenti előírások betartásával az élőhely kiterjedése nem csökken, szerkezete folyamatosan megújul. A hagyásfa csoportok és a holtfa biztosítják a jelölő élőhely biológiai sokféleségének megőrzését. Megjegyzendő, hogy a felülvizsgált területen a kipusztult lucfenyves állományok helyén zömmel bükkös célállománnyal kerül sor az erdő felújítására, az erdőszerkezet átalakításával zonális bükkösök jönnek létre, így a jelölő élőhely területe növekszik, természetvédelmi helyzete javul.

9150 A *Cephalantho-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön

A szubmontán-montán bükkösök olykor a gyertyános-tölgyesek övében, törmeléken talajon, kitett oldalakon, gerinceken alkotnak kis kiterjedésű társulást, melyek a zonális erdőkbe beágyazott szigetekként jelennek meg. Mészkő, dolomit, olykor andezit alapkőzet, szálaban álló sziklákon vagy mozgó sziklatömbökön, illetőleg sziklafalak alatt mozgó kőzettörmelék-mezőn, a törmelék között felgyülemlett fekete humuszon alakulnak ki. A talajaikban erős a nitrifikációs aktivitás és a cellulózbontó baktériumok aktivitása.

Veszélyeztető tényezők: tarvágás, erdőfelújítás és telepítés mesterséges módon, egészségügyi fakitermelés, egyéb erdészeti: fakitermelés miatti talajleomosódás, túltartott vadállomány, idegenhonos növényfajok inváziója, sport- és szabadidő-tevékenységek.

Jellemzően erdőgazdálkodással nem érintett élőhely, az erdőrészekben belül, kisebb sziklás részeken jelenhet meg.

Védelmi intézkedések:

- Véghasználat esetén az élőhelyen az erdőrészt 5 %-ának mértékéig hagyásfa csoport visszahagyása szükséges. Ezzel a legtöbb esetben biztosítható, hogy az erdőrészt területén belül az élőhelyhez tartozó foltok visszahagyásra kerüljenek.
- Az erdőrészekben található idős, odvas, böhöncös faegyedek visszahagyandók.

9180 * *Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdő*

Hegy- és dombvidékeken alakulnak ki a bükkös, vagy tölgyes övben. Meredek, keskeny, vízszivárgásos völgyekben, általában északias kitettséű oldalakon, sziklaletörések, fennsíkperemek alatt jelennek meg. Talajuk sziklás vázta, vagy sekély lejtőhordalék erdőtalaj lehet.

Veszélyeztető tényezők: tarvágás, egyéb erdészeti, egészségügyi fakitermelés, fakitermelés miatti talajleomosódás, túltartott vadállomány, idegenhonos növényfajok inváziója

Az élőhely jellemzően nem érintett az erdőgazdálkodással, elsősorban érintetlen talajvédelmi erdők. A fakitermelésre tervezett erdőrészeknek kis foltjait érintheti. Ezen sziklás foltok a véghasználatok során hagyásfa csoportként visszahagyásra kerülnek. Fentiek miatt az erdőgazdálkodással közvetlenül általában nem érintett az élőhely.

91E0* *Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*

Ez az élőhely típus nagyon sok társulást foglal magába, a felülvizsgált területen az *Aegopodio-Alnetum* (Podagrafüves égerliget) társulás fordul elő. Hegy és dombvidékeken alakulnak ki a patakok mentén. A víz csak ritkán, nagy esőzésekkel árasztja el őket, de a talajvízszint magas. Talajuk öntés, vagy hordalék jellegű, nitrogéntartalma magas.

Általában erdőgazdálkodással nem érintett az élőhely. Jellemzően az erdőrészek völgy menti kis foltjaiban fordul elő. Fakitermelés során érintetlenül hagyandó, közelítés során kímélendő.

91G0* *Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betulusszal*

A gyertyános-kocsánytalan tölgyesek domb- és hegyoldalokon szinte bármilyen alapkőzet, leggyakrabban agyagbemosódásos barna erdőtalajon, ritkábban közethatású talajokon, lejtőhordalék erdőtalajokon alakulnak ki. A mészkerülő állományok savanyú, nem podzolos barna erdőtalajon is előfordulnak. Az erdőgazdálkodással jellemzően érintett társulás.

Az erdészeti beavatkozások hatásának minimálisra csökkentése érdekében előírt védelmi intézkedések:

- Az erdőfelújításuk csak fokozatos felújítógázhoz kapcsolódó természetes mageredetű, vagy - nagyobb gyertyán elegy esetén - mesterséges kiegészítéssel kerültek tervezésre.
- Nevelővágások során a honos kísérőfajok kímélete szükséges (mezei szil, mezei juhar, madárcseresznye stb.)

- A fahasználatok során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeit lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani, az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel.
- Az állományszegélyeket, illetve az állomány alatti cserjeszintet az erdőfelújítást nem veszélyeztető mértékben meg kell kímélni.
- Az erdőrészekben található idős, odvas, böhöncös faegyedek visszahagyandók.
- A véghasználattal érintett erdőrészekben hagyásfa csoportok kijelölése szükséges, az élőfa készlet 5 %-áig.
- A gyérítések és véghasználatok során 5 m³/ha mértékig (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása kívánatos.

A terv szerinti gazdálkodás mellett, a fenti előírások betartásával az élőhely kiterjedése nem csökken, szerkezete folyamatosan megújul. A hagyásfa csoportok és a holtfa biztosítják a jelölő élőhely biológiai sokféleségének megőrzését.

91H0 Pannon molyhos tölgyesek

Ez az élőhely két eltérő élőhely típust foglal magába, a mész- és melegkedvelő tölgyeseket és a molyhos tölgyes bokorerdőket. Meleg, délies kitettséggű lejtőkön, hegyorokon, hegylábi részeken alakulnak ki, összefüggő állományokat is alkothatnak. Sokféle alapkőzeten előfordulhatnak (de legjellemzőbbek meszes alapkőzeten), talajuk általában sekély, valamilyen közethatású, vagy sziklás-köves váztalaj. A vizsgált területen előforduló társulások *Ceraso mahaleb-Quercetum pubescentis* (Sarjmeggyes bokorerdő) és *Corno-Quercetum pubescentis* (Melegkedvelő tölgyes).

Jellemzően erdőgazdálkodást nem folytatnak az élőhelyen, talajvédelmi erdőként érintetlenül maradnak, azonban néhány fakitermeléssel érintett erdőrészlet kisebb részterületén (foltján) előfordul az élőhely.

Védelmi intézkedések:

- Állományaik érintetlenül hagyandók (kivéve az idegenhonos fafajok – különösen az akác - eltávolítását).
- Az érintett erdőrészekben a molyhos tölgyes foltok kijelölendők és véderdőként kezelendők.

91M0 Pannon cseres-tölgyesek

A Magyar Középhegységben és a dombvidékeken 250–450 (kivételesen 600) m tengerszint feletti magasságoknál alakulnak ki kiterjedt és idős korukban jól záródó, jó növekedésű klímazonális állományai. A legkülönbözőbb alapkőzeteken előfordul, általában mély, közömbös kémhatású vagy enyhén savanyú talajokon, többnyire barna erdőtalajon.

Az erdőgazdálkodással jellemzően érintett élőhely. Az erdészeti beavatkozások hatásának minimalisra csökkentése érdekében *előírt védelmi intézkedések*:

- Felújításuk kizárólag fokozatos felújító vágással, természetes mageredetű erdőfelújítással történik, vegetációs időn kívül, az odvas, böhöncös egyedek visszahagyásával.

Az erdőgazdálkodással érintett jelölő fajok

Erdei élőhely-típusokhoz kötődő jelölő növényfaj

Zöld seprőmoha (*Dicranum viride*)

Védett, közösségi jelentőségű faj. A zöld seprőmoha egész éven át magas páratartalmú erdők nagyméretű, lombos fáinak kérgén élő faj. Hazánkban 10 db kis méretű populációja ismert, melyek 80 %-a a Bükk, illetve a Zempléni-hegységben található. Állományainak fennmaradását, illetve potenciális terjedését a korlátozott fahasználat, valamint természetközeli, vegyeskorú erdők megőrzése, a zárterdei mikroklimát biztosító erdőgazdálkodás segítheti elő.

Az erdőtervben fahasználattal érintett erdőrészekben nincs ismert előfordulása a BNPI adatszolgáltatása alapján.

Erdei élőhely-típusokhoz kötődő jelölő állatfajok Gerinctelenek

Csíkös medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

Domb és hegyvidéki humid lomberdők cserjés szegélyeiben, patak völgyekben, hegyvidéki réteken, erdei tisztásokon, üde magaskórósokban fordul elő, gyakorinak mondható faj. Az erdőszegélyek cserjéseinek megtartása kedvező a faj számára.

Veszélyeztető tényezők az erdei tisztások erdősítése, a termőhely kiszáradását okozó beavatkozások, és a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- erdőszegélyek, tisztások kímélete a fakitermelés, közelítés, szállítás során.

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Védett, közösségi jelentőségű faj. Olyan élő tölgyfák (főként kocsányos tölgy, de kocsánytalan, molyhos és csertölgy is) kérge alá petézik, amelyeken a törzs egy része már elhalt. A pusztuló öreg tölgyekben több generáció is fejlődik egyszerre, és maguk a bogarak több évig fejlődő lárvái is a későbbiekben hozzásegítik a fát a gyorsabb hanyatláshoz. A már teljesen elhalt, kéregtelen holt fa tehát mutatja a rágások nyomát és a kirepülő nyílásokat, de ilyen fába már nem petézik újra a kifejlett nagy hőscincérek.

Legerősebb állományai ott élnek, ahol nagyon öreg, magányosan vagy kisebb csoportokban álló kocsányos tölgyek találhatók.

A lárvák fejlődését optimálisan a ritkán álló fák napsütötte törzsei biztosítják. A zártabb erdőkben inkább a közvetlen napsugárzásnak kitett csúcsi részek kedveznek a lárvák fejlődésének. Ennek megfelelően a napfénynek kitett, idős tölgyfák meghagyását igényli (ritkább vagy ritkásan meghagyott erdőrészekben, facsoportokban). A hőscincérállományok megőrzését elősegíti pl. a változatos korcsoport kialakítása, hagyásfák, tanúfák meghagyása, tarvágás mellőzése, kis lécek nyitása idős erdőben.

Veszélyeztető tényező: az egészségügyi fakitermelés (száradó, pusztuló tölgyek eltávolítása), nagy kiterjedésű homogén korcsoport kialakítása, tölgyesek helyén más fafajú erdőtelepítés, tarvágás. További veszélyt jelenthet a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Élőhelytípus (közösségi jelentőségű + egyéb), amelyhez előfordulása köthető: erdősztyepp-tölgyesek (91I0), pannon cseres-tölgyesek (91M0), pannon gyertyános-tölgyesek (91G0), pannon molyhos-tölgyesek (91H0), keményfás ligeterdők (91F0), fáslegelő, fasorok, parkok, mészkevelő tölgyes, alföldi zárt kocsányos tölgyes

Védelmi intézkedések:

- hagyásfák visszahagyása
- érintetlen véderdők
- rovarirtó szer használatára csak nagyon ritkán indokolt, különleges esetben kerül sor a fiatal erdősítésekben

Szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Védett, közösségi jelentőségű faj. Az imágó tölgyfajok (főleg csertölgy és kocsányos tölgy) idős, korhadó példányainak tövébe vagy a talajba a gyökér közelébe petézik. A lárvák több éven (4-5 év) keresztül fejlődnek a korhadó fák gyökerében.

Az idős, korhadó tölgyek meghagyását kell biztosítani, illetve a tuskókat a talajban kell hagyni.

Veszélyeztető tényezők: az erdők átlagos vágásérettségi korának csökkentése, tarvágás az élőhelyen, az idős tölgyfák eltávolítása, a tuskók eltávolítása, teljesen zárt, homogén egykorú erdők kialakítása, cserjeszegélyek kiirtása, fafajcsere (nem őshonos fajokra illetve fajtákra), valamint növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Élőhelytípus (közösségi jelentőségű + egyéb), amelyhez előfordulása köthető: pannon cseres-tölgyesek (91M0), illír gyertyános-tölgyesek (91L0), keményfás ligeterdők (91F0) és pannon gyertyános-tölgyesek (91G0), illetve olyan fáslegelő, erdőfoltokban, parkokban, ahol idős tölgyfák találhatók.

Védelmi intézkedések:

- tuskók és holtfa visszahagyása,
- hagyásfák
- az átlagos vágásérettségi kor emelkedett az erdőtervezéskor,
- rovarirtó szer használatára csak nagyon ritkán indokolt, különleges esetben kerül sor a fiatal erdősítésekben

Havasi cincér (*Rosalia alpina*)

Védett, kiemelt közösségi jelentőségű faj. Főként az Északi-középhegységben és a Dunántúlon fordul elő, újabb adata (2008) a Budai-hegységből is van. Lárva bükkel elhalt, de még lábon álló törzsében, illetve az élő fák vastag, elhalt ágaiban a kéreg alatt, majd a fatestben fejlődik, csak olyan helyeken, ahol a fát napsütés éri (pl. zárt erdőkben a felső lombkoronaszintben). Általában csak a már 50 év feletti erdőállományokban fordul elő, ahol 1-2 éves holt bükkfák találhatók (törzsmérő a földtől 1 méterre legalább 25 cm körüli).

Veszélyeztető tényezők: elhalt, beteg vagy sérült fatörzsek eltávolítása, a faállományban kiterjedt homogén korcsoport kialakítása, bükös állományok helyén tájidegen fajokból álló erdőtelepítés.

Kiemelendő probléma: a faj viszonylag frissen elhalt fákból/farészekbe rakja petéit, ezért a fakitermelés után a farakások helyszínen hagyása a rajzás időszakáig, mintegy ökológiai csapdaként működik. A havasi cincér rajzási időszaka június-augusztus, ha ekkor a téli, tavaszi időszakban kitermelt fák még a területen találhatók, akkor a petéző nőstények az elszállítandó fatörzsekbe fognak petézni. Az így lerakott peték, és ezáltal a következő nemzedék is gyakorlatilag megsemmisül. Ez igen erős állománycsökkenést okoz, főként ha rendszeresen ismétlődik egy adott élőhelyen. A faj érdekében a téli, valamint kora tavaszi időszakban kitermelt fák területéről történő elszállításáról legkésőbb májusig, de más xilofág fajok kímélése miatt még korábban is javasolt a kiszállítás.

Az erdőben kialakított kisebb lécek, ahol az elhalt ágakat, a lábon elhalt fák törzsét napfény érheti, kedvezőek a faj számára, valamint ismert előfordulási helyein az idős (50 év fölötti állományok) egy részének teljes kímélése, ezen állományok hosszútávú fennmaradásának, jelenlétének biztosítása.

Élőhelytípus (közösségi jelentőségű + egyéb), amelyhez előfordulása köthető: általában bükösök (9130, 9110) és gyertyános tölgyesek (91G0), ahol viszonylag sok a bükkel elegyfaként.

Védelmi intézkedések:

- holtfa visszahagyása,
- hagyásfák
- az átlagos vágásérettségi kor emelkedett az erdőtervezéskor,
- faanyag májusig történő kiszállítása az erdőből (ez gazdasági szempontból is szükséges, mivel a faanyag minősége romlik „befülled” a meleg évszakban)

Emlősök

Közönséges hiúz (*Lynx lynx*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű, erősen veszélyeztetett ragadozó. A nyolcvanas évekig kipusztultnak hitt emlős egyedszáma nagyon lassú emelkedésbe kezdett. Előfordulása az Északi-középhegység területére korlátozódik. Fennmaradásának feltétele a hazai viszonyok között nagyon nevezhető, összefüggő, háborítatlan erdőségek jelenléte.

Veszélyeztető tényezők között első helyen az összefüggő erdős területek feldarabolódása, utakkal történő felszabdálása áll, de a huzamosabb és intenzív emberi jelenlét is okozhatja az egyedek elvándorlását az érintett területekről.

A hiúz jelenlétét alapvetően nem az erdőgazdálkodás befolyásolja. Az érintett terület utakkal már évszázadok óta be van hálózva. A magas turistaforgalma, üdülők, nyaralók és persze részben az erdőgazdálkodás miatt a faj zavartsága szinte folyamatos.

Védelmi intézkedések:

- szálalóerdők kialakítása,
- érintetlen véderdők fenntartása

Nyugati piszdedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű állatfaj. Hegyvidéki és dombsági összefüggő erdőkben él. Kedveli az idős tölgy-, gyertyán-, és vegyes állományú erdőket, ahol faodvakban található nyáron, de az állomány egy része télen is. A fentiek alapján elterjedési területén a fent nevezett állományú erdőkben az odvas fák meghagyása és lehetőleg összefüggő nagy kiterjedésű idős erdők fenntartása kívánatos. Mivel a faj egyedei a felrepedezett kéreg alatt is előszeretettel tanyáznak, az alkalmas és védendő odvas fák kijelölésénél szakember segítségét kell igénybe venni.

Veszélyeztető tényezők: az alkalmas odvakkal rendelkező (álló) fák eltávolítása, tarvágás és művelési ág váltás és növényvédőszer, különösen rovarirtószer nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- odvas fák visszahagyása,
- fokozatos felújítógátás
- hagyásfák
- az erdőgazdálkodásban rovarirtó szer használatára az élőhelyén nem kerül sor

Hosszúszárnyú denevér (*Miniopterus schreibersi*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű denevér. A Bükkben, Zemplénben és a Szársomlyó-hegyen nagy, az Aggteleki-karszton, a Mátrában és Nagyharsány közelében kisebb állományai ismertek. Szálláshelyei kizárólag barlangokban és felhagyott bányajáratokban találhatóak. Éjszakai lepkékből, szúnyogokból, kisebb bogarakból, esetleg kérészekből, tegzesekből álló táplálékát közvetlenül a lombkorona-, illetve cserjeszint felett szerzi.

Veszélyeztető tényezői a telelő-, illetve szálláshelyein történő zavaráson kívül a zsákmányállatot jelentő rovar közösségek megváltozását, megfogyatkozását említhetjük. Így veszélyt jelenthet a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- az erdőgazdálkodásban rovarirtó szer használatára az élőhelyén nem kerül sor

Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű denevér. Az Északi-középhegységben, a Dunántúli-középhegységben és a Dél-Dunántúl hegyvidékein jelentős állományai találhatóak. Előnyben részesíti a melegebb tölgyeseket, gyertyános tölgyeseket, de a montán bükkösökig számos erdei társulásban előfordul. Kis tavak, dagonyák, égerrel kísért patakvölgyek közelségét kedveli. Elsősorban faodvakban tanyázik, de télen esetenként barlangokba is behúzódhat. Táplálkozásához összefüggő, kiterjedt erdőkre van szüksége, kerüli a nyílt területeket.

Veszélyeztető tényezők: az alkalmas odvakkal rendelkező (álló) fák eltávolítása, tarvágás és művelési ág váltás, a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- Elterjedési területén az odvas fák meghagyása
- idős erdők fenntartása: véderdők, hagyásfák.
- az erdőgazdálkodásban rovarirtószert élőhelyén nem alkalmaznak.

Hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)

Védett, közösségi jelentőségű, veszélyeztetett denevérfaj. Hegyvidéki területeken mindenütt előfordulhat, de az Alföld északi részén is megtalálható. Elsősorban épületlakó. Erdei tisztásokon, ligetes, parkos területeken és legelőkön vadászik. Zsákmányállatainak a gyeperdő mozaik megfelelő aránya kedvez. Veszélyeztető tényezők közül az épületek és földalatti üregek lezárása és a barlangi zavarás, továbbá a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása a legjelentősebb.

Védelmi intézkedések:

- az erdőgazdálkodásban rovarirtószert élőhelyén nem alkalmaznak.

Tavi denevér (*Myotis dasycneme*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű denevér. Sík és hegyvidékeken egyaránt előfordul, jelenléte elsősorban nagy folyók (Duna, Tisza, Dráva), ezek mellékfolyói (pl. Körösök, Maros) és nagy tavainkhoz köthető. Hegyvidékek (pl. Bükk, Mecsek) barlangjaiban, és nagyobb faodvakban telel. A megfelelő vízfelülethez közeli épület, faodú és földalatti üreg egyaránt fontos nyári búvóhelye lehet. Táplálékát a vízfelszín felett és a környező erdőkben szerzi.

Veszélyeztető tényezők az ártéri erdőkbe történő beavatkozások, fafaj cserék (a természetes fás vegetáció nemes nyaras és fűzes állományokra történő cseréje) az odvas, öreg fák kivágása, a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- Elterjedési területén az odvas fák meghagyása
- az erdőgazdálkodásban rovarirtószert élőhelyén nem alkalmaznak.

Kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű denevér. Kolóniái már csak az Északi-középhegységben és a Gerecsében találhatóak meg. Barlangi faj. Éjszakai lepkékből, szúnyogokból, kisebb bogarakból álló táplálékát a pihenőhely közelében, közvetlenül a lombkorona-, illetve cserjeszint felett szerzi.

Veszélyeztető tényezői a telelő-, illetve szálláshelyein történő zavaráson kívül a zsákmányállatot jelentő rovar közösségek megváltozását, megfogyatkozását említhetjük. Így veszélyt jelenthet a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- az erdőgazdálkodásban rovarirtószert élőhelyén nem alkalmaznak.

Nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*)

Fokozottan védett, közösségi jelentőségű denevér. Az Északi-középhegységben, a Mecsekben és szaporodási időszakban az Alföld keleti részén fordul elő. Épületlakó faj, barlangokban, vagy bányajáratokban telel. Erdei tisztásokon, ligetes területeken, legelőkön vadászik.

Veszélyeztető tényezői elsősorban a nyári, illetve a téli szálláshelyeik állapotával kapcsolatosak. További veszélyt jelenthet a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása.

Védelmi intézkedések:

- az erdőgazdálkodásban rovarirtószert élőhelyén nem alkalmaznak.

Kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

Védett, közösségi jelentőségű denevérfaj. Erősen hegyvidékeinkhez kötődő faj. Nyáron épületekben és földalatti üregekben egyaránt meghúzódik, a telet barlangokban, bányajáratokban, vagy pincékben tölti. Kedveli a mozaikos tájat, a sövényekkel, facsoportokkal szabdaltnak extenzív mezőgazdasági területeket, gyümölcsösöket. Az erdőgazdálkodás által szabdaltnak területek tehát kedvezőek számára.

Veszélyeztető tényezők közül a nyári és téli bújóhelyet érintő beavatkozások a legjelentősebbek, de az öreg gyümölcsösök, parkok, erdőszegélyek vegyszerezése, felszámolása, az intenzív mezőgazdasági művelés szintén hozzájárul állományuk csökkenéséhez.

Védelmi intézkedések:

- az erdőgazdálkodásban rovarirtószert élőhelyén nem alkalmaznak.

4.3. Hatásvizsgálati mátrix azokra a jelölő élőhelyekre, melyek az erdőgazdálkodás tervelőírásai alapján érintettek lehetnek

HUBN20001 Bükk-fennsík és a Lök-völgy

EU kód	Jelölő élőhely neve	Jelölő élőhelyet érintő erdőgazdálkodási tevékenység	Intézkedés, amellyel a gazdálkodás jelentős hatása elkerülhető
6190	Pannon sziklagyepek (Stipo-Festucetalia pallentis)	Közelítés	Az érintett erdőrészekben a tisztást övező gyenge termőhelyű rész hagyásfa csoportként érintetlenül hagyandó. A készletezés, rakodás, szállítás az érintett területeken a természetvédelmi kezelésért felelős szervvel egyeztetett módon és helyszíneken történhet.
6240	Szubpannon sztyeppék	Közelítés	Az erdőrészekben előforduló kisebb foltokat a környező szegéllyel érintetlenül kell hagyni.
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	Közelítés	Kímélete a közelítés, készletezés során. Vegetációs időn kívül, fagyott talajon végzett fakitermelés.
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	Közelítés, szállítás	Kímélete a közelítés, készletezés során. Erdőszegély kímélendő.
6520	Hegyi kaszálórétek	Közelítés, szállítás	Kímélete szükséges. A közelítés, készletezés, rakodás, szállítás az érintett területeken a természetvédelmi kezelésért felelős szervvel egyeztetett módon és helyszíneken történhet.
9110	Mészkerülő bükkösök	Fakitermelés	A gyérítések és véghasználatok során 5 m ³ /ha mértékig álló és fekvő holtfa visszahagyandó. Az élőhelyen 5 % hagyásfa csoport kijelölése. Odvas, böhöncös idős faegyedek visszahagyandók.
9130	Szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>)	Fakitermelés, közelítés	Nevelővágások során őshonos kísérő fajok kímélete. Erdőszegély fenntartása. A gyérítések és véghasználatok során 5 m ³ /ha álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. Az élőhelyen 5 % hagyásfa csoport kijelölése. Idős, odvas, böhöncös faegyedek visszahagyandók.
9150	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkősei mészkövön	Fakitermelés	Hagyásfa csoportként visszahagyandó. Idős, odvas, böhöncös faegyedek visszahagyandók.

EU kód	Jelölő élőhely neve	Jelölő élőhelyet érintő erdőgazdálkodási tevékenység	Intézkedés, amellyel a gazdálkodás jelentős hatása elkerülhető
9180	* Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdői	Fakitermelés	Hagyásfa csoportként visszahagyandó.
91E0	* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	Fakitermelés, közelítés	Fakitermelés során érintetlenül hagyandó, közelítés során kímélendő.
91G0	* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	Fakitermelés, közelítés	Az erdőfelújításuk csak fokozatos felújítógazdálkodáshoz kapcsolódó természetes mageredetű, vagy -nagyobb gyertyán elegyarány esetén - mesterséges kiegészítéssel kerültek tervezésre. Nevelővágások során a honos kísérőfajok kíméléte. Idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása. Az állománysegélyek, cserjeszint kíméléte. Idős, odvas, böhöncös faegyedek visszahagyandók. Hagyásfa csoportok kijelölése. Álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
91H0	* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szal	Fakitermelés	Állományaik érintetlenül hagyandók (kivéve az idegenhonos fafajok eltávolítását). A fakitermeléssel érintett erdőrészekben a molyhos tölgyes foltok kijelölendők és véderdőként kezelendők.
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	Fakitermelés	Felújításuk kizárólag fokozatos felújító vágással, természetes mageredetű erdőfelújítással történik. Fakitermelés vegetációs időn kívül, az odvas, böhöncös egyedek visszahagyásával.

4.4. Hatásvizsgálati mátrix azokra a jelölő fajokra, melyek az erdőgazdálkodással érintettek voltak

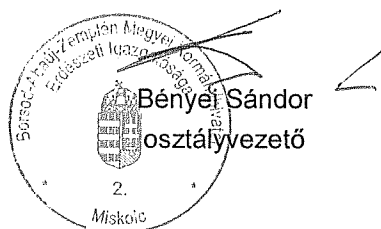
HUBN10003 Bükk-hegység és peremterületei

Jelölő faj neve	Jelölő faj kötődése	Intézkedés, hogy a gazdálkodás hatása ne legyen jelentős
Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	Idős, nagy kiterjedésű zárt állományokban	Fészkek körül kb. 300 méter sugarú védőzóna érintetlenül hagyandó. Időbeni korlátozás a fészkek körüli 500 m sugarú körön belül március 15. és augusztus 31. között.
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	nyíltabb erdős-bokros területek	A bokorerdő- jellegű és melegkedvelő tölgyes erdőkben erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása, fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása a költési időszakban.
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	idős, zavartalan erdők	Böhöncök visszahagyása hagyásfaként. A meglévő fészkek körül a BNPI által megadott védőzóna visszahagyása, revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (március 15. – augusztus 15.) időbeni korlátozás.
Kígyászölvy (<i>Circaetus gallicus</i>)	fészkelés: zavarástól mentes erdőállományok táplálkozóterület: nyílt, napos, facsoportokkal és bozótosokkal ritkán benőtt vidék	Fészkelőhely körül 200 méter sugarú körben a fészkelőhely védőzónája kerül kijelölésre, időbeni korlátozás a fészkek körüli 400 m sugarú körön belül március 15. és augusztus 31. között.
Kék galamb (<i>Columba oenas</i>)	nagyméretű odvas bükkfák	Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére. Revírfoglalási, költési és utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.
Fehérhátú fakopáncs (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	idős bükkösök	Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére. Revírfoglalási, költési és utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	idős tölgyesek	Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére. Revírfoglalási, költési és utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.
Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	álló holtfa	Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére. Revírfoglalási, költési és utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.

Jelölő faj neve	Jelölő faj kötődése	Intézkedés, hogy a gazdálkodás hatása ne legyen jelentős
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	idős lombhullató erdők	Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére. Revírfoglalási, költési és utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.
Örvös- légykapó (<i>Ficedula albicollis.</i>)	álló holtfa	Holtfa és odvas fa visszahagyás.
Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	álló holtfa	Holtfa és odvas fa visszahagyás.
Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>)	hegyi patakok	Patakok kímélete a közelítés során.
Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	molyhos és cseres-tölgyesekben	Fészkelőhely környékén 100 méteres védőzóna hagyásfacsoportként való visszahagyása, minden erdőgazdálkodási tevékenység megtiltása 200 méteres körzetben a költési időszakban. Földön fekvő holtfa visszahagyása, valamint a fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (március 15. – augusztus 15.) időbeni korlátozás. Az ismert ragadozó madár fészkek környezetében a védőzónák kijelölése a BNPI adatszolgáltatása alapján a korábbi években már megtörtént.
Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>)	ritkás öreg tölgyesek, ligeterdők és idősebb bükkösök	Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas fák és az odvas, korhadó, törött, elszáradt törzsek kíméletére. Revírfoglalási, költési és utódnevelési időszakban (március 15. – július 15.) időbeni korlátozás.
Urali bagoly (<i>Strix uralensis</i>)	idős bükkös	Fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása érdekében a revírfoglalási, költési, utódnevelési időszakban (február 1. – július 15.) időbeni korlátozás. Idős facsoportok hagyásfa csoportként történő visszahagyása, különös tekintettel az odvas-széthasadt törzsek kíméletére.

Jelölő faj neve	Jelölő faj kötődése	Intézkedés, hogy a gazdálkodás hatása ne legyen jelentős
Csikos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>)	humid lomberdők cserjés szegélyei, patakvölgyek, hegyvidéki rétek, erdei tisztások, üde magaskórósok	Erdőszegélyek, tisztások kímélete a fakitermelés, közelítés, szállítás során.
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	pusztuló öreg tölgyek	Hagyásfák visszahagyása, érintetlen véderdők. Rovarirtó szer használatának mellőzése.
Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	tölgyfajok idős, korhadó példányai	Tuskók és holtfa visszahagyása. Hagyásfák. Az átlagos vágásérettségi kor emelkedett az erdőtervezéskor, Rovarirtó szer használatának mellőzése.
Havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>)	bükk elhalt, de még lábon álló törzsei	Holtfa visszahagyása. Hagyásfák. Az átlagos vágásérettségi kor emelkedett az erdőtervezéskor. A faanyag májusig történő kiszállítása az erdőből.
Közönséges hiúz (<i>Lynx lynx</i>)	összefüggő erdős területek	Szállaló erdők kialakítása, érintetlen véderdők fenntartása.
Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	idős tölgy, gyertyán állományú erdők odvas fái	Odvas fák visszahagyása. Fokozatos felújítóvágás. Hagyásfák. Rovarirtó szer használatának mellőzése.
Hosszúszárnyú denevér (<i>Miniopterus schreibersi</i>)	erdei rovarok	Rovarirtó szer használatának mellőzése.
Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>)	kiterjedt erdők faodvai	Odvas fák meghagyása. Idős erdők fenntartása: véderdők, hagyásfák. Rovarirtó szer használatának mellőzése.
Hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>)	erdei tisztások, ligetes, parkos területek	Rovarirtó szer használatának mellőzése.
Tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>)	vízfelülethez közeli faodú	Elterjedési területén az odvas fák meghagyása. Rovarirtó szer használatának mellőzése.

Miskolc, 2013. szeptember 19.

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

ERDÉSZETI IGAZGATÓSÁGA

Nyilatkozat

a 103.340/30/2006. számon jóváhagyott erdőtervben az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírásoknak az ÉSZAKERDŐ Zrt. Lillafüredi Erdészeti Igazgatóság területén található Natura 2000 területre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok (állat- és növényfajok) természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak vizsgálatáról.

Az Erdőtervezési Körzetben található, vizsgált Natura 2000 terület

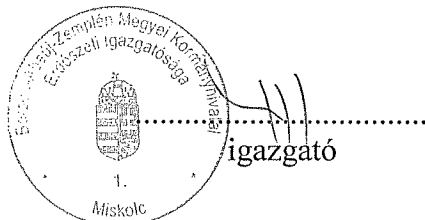
kódja	Natura 2000 terület neve	státusza	érintett terület (ha)	érintett NPI ¹
HUBN10003	Bükk-hegység és peremterületei	KMT	8.264,30	Bükki NPI
HUBN20001	Bükk-fennsík és a Lök-völgy	KJTM	5.006,77	Bükki NPI

KMT: különleges madárvédelmi terület; érintett terület az Országos Erdőállomány Adattár (továbbiakban: Adattár) alapján

KJTM: különleges jelentőségű természetmegőrzési terület, mely teljes átfedésben van az előbbi site-tal; érintett terület az Adattár alapján

Az erdőgazdálkodásra vonatkozóan a 103.340/30/2006. számon jóváhagyott erdőtervben megállapított előírásoknak a Lillafüredi Erdőtervezési Körzet területén található Bükk-hegység és peremterületei (HUBN10003) és Bükk-fennsík és a Lök-völgy (HUBN20001) Natura 2000 területre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről készült elővizsgálati dokumentáció alapján megállapítható, hogy a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodásra vonatkozó előírások jelentős kedvezőtlen hatása nem állapítható meg a felsorolásra került Natura 2000 területek vonatkozásában a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére, ezért az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi területekről szóló 275/2004. (X. 8) Korm. rendelet 10. § (3) bekezdés, és a 11/2010. (II.4.) FVM rendelet 10. § szerint részletes hatásbecslés elkészítése nem szükséges.

Dátum: Miskolc, 2013. szeptember 19.

¹ A 275/2004. Korm. rendelet mellékleteiben rögzített működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság.